

Sisukord

1.	Lasteasutuse liik ja eripära	3
2.	Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	5
2.1	Õppe- ja kasvatustegevuse ülesanded:	5
2.2	Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted	5
2.3	Õpikäsitus	6
3.	Õppe-kasvatustegevuse korraldus (lisa 2012).....	7
3.1	Õppe-kasvatustegevuse kavandamine	8
3.1.1.	Päevakava.....	9
3.1.2	Rühma aasta tegevuskava.....	11
3.1.3.	Rühma nädalaplaan.....	11
3.1.4.	Õppe-ja kasvatustegevuse päevik	11
3.1.5.	Õppe-ja kasvatuse korraldus suvekuudel	11
	VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID.....	12
	TALLINNA RAADIKU LASTEAED.....	12
	KEEL JA KÕNE	13
	MINA JA KESKKOND	16
	MATEMAATIKA.....	19
	KUNST.....	22
	MUUSIKA.....	25
	LIIKUMINE.....	27
3.1	LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED.....	31
4	Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus	35
4.1	Arengumapp	36

4.2 Koolivalmiduskaart (lisa 2011).....	36
5. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus (lisa 2013).....	38
5.1 . Erivajadustega lapse toetamise korraldus.....	38
5.1.1. Tasandusrühma õppekava (lisa 2018).....	39
5.1.2 Pervasiivse arenguhäiretega laste rühm (lisa 2019).....	56
5.2 Individuaalse arenduskava.....	58
5.3 Individuaalne logopeediline korrektsioon.....	58
5.4 Eesti keele kui teise keele õpe.....	59
5.4.1 OSALINE KEELEKÜMBLUSE ÕPPEKAVA (lisa 2018).....	63
6. Töö lastevanematega.....	68
7. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord (lisa 2013).....	71

Tallinna Raadiku Lasteaia õppekava on lasteaia õppe-ja kasvatuskorralduse alusdokument. Lasteaia õppekava on koostatud riikliku õppekava alusel (Vabariigi Valitsuse määrus nr 87,29.mai 2008). Lasteaja õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa lasteaia pedagoogid, kaasates lapsevanemaid. Lasteaia õppekava kinnitab Tallinna Raadiku direktor käskkirjaga, arvestades pedagoogilise nõukogu ja hoolekogu ettepanekuid. Tallinna Raadiku Lasteaia õppekava kehtib alates 08.04.2009

1. Lasteasutuse liik ja eripära

Tallinna Raadiku Lasteaed võttis oma esimesed kasvandikud vastu 1985. aasta märtsis.

Ligi 60 % meie töötajatest on lasteaiaiga seotud alates selle alguspäevadest.

Meie töö peaesmärgiks on 1,5 kuni 7-aastaste laste üldine rahulolu ning kehaline, vaimne ja sotsiaalne areng. Meile on oluline luua tingimused laste tunnetus-, õpi- ning enesekohaste oskuste arenguks, mis aitaksid lastel kohaneda pidevalt muutuv maailmas.

Erinevate tegevuste näol on meil loodud kõik tingimused lapse arengu toetamiseks:

muusika ja liikumine, kunstiõpetus ja ettevalmistus kooliks, eesti ja inglise keel, logopeedilane abi, üritused ja huvitavad mängud.

Meie lasteaias on 12 rühma (lisa 2014)on 13 rühma (lisa 2018). Lasteaia on osaline keelekümbel rühm ning tasandusrühm (lisa 2018). Lasteaia õppekava aluseks on nii alushariduse riiklik õppekava, pedagoogiline klassika, kui ka uuenduslikud tehnoloogiad ja süsteemid: Maria Montessori koolieelne kasvatus, TRIZ-metoodika (loovusülesannete lahendamise teooria), „Loodusmaailmas”, „Mina, sina, meie”, „Ohutu elutegevuse alused”, „Areng”.

Paljude aastate jooksul on meie kollektiivi esmaseks ülesandeks olnud laste tervise tagamine, nende emotsionaalne heaolu ning iga lapse õigeaegne ja mitmekülgne areng. Oluline on olnud luua humaanne õhkkond ja heasoovilik suhtumine kõigisse lastesse, mis võimaldaks kasvada neil headeks, seltsivateks, uudishimulikeks, algatusvõimelisteks, iseseisvateks ja loovateks inimesteks.

Meie lasteaed toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.

Viimastel aastatel on meie õpetajaskond pööranud tähelepanu järgmiste ülesannete lahendamisele:

- Õpetajaskonna poolt loodud efektiivsete õppevormide juurutamine väärtuskasvatuse;
- Kujutava kunstiga seotud tegevuste kvalitatiivne parendamine;
- Loodushoiu ja keskkonnaalaste teadmiste ning oskuste kujundamine
- Kasvatustöös lastega toimub sujuv üleminek õppe-distiplinaarselt mudelilt isiksuse arengule orienteeritud kasvatusmudelile.

2004. aastast on õppe-kasvatustöö põhisuunaks lapse sotsialiseerimine intellektuaalse ja isiksusliku arengu kaudu. Kasvatusprotsessi planeeritakse ja viiakse ellu arvestades laste isikupära ja erilisust. Kavandamist teostatakse temaatiliste plokkidena ühtse õppe-kasvatusprotsessi raamides, mis tagab iga lapse sotsiaalse mobiilsuse.

Tänapäeva sotsiaalne olukord seab isiksuse kasvatusetegevusele ja arengule uued ülesanded:

- Tolerantsuse kasvatamine;
- Eneseväärikuse kasvatamine
- Kodumaa-armastuse ja kodanikutunde kasvatamine;
- Oma rahva ja teiste rahvaste traditsioonide austamine, kultuursus ja ökoloogiline kirjaoskus;

Oluliseks on muutunud mitte ainult tulemus, vaid ka tegevuse käik ja õppeprotsess: lapse aktiivne ja emotsionaalne osavõtt tegevustest ning tegevuse läbiviimiseks vajalike vahendite ja teostamisviiside iseseisev otsimine ja leidmine, toetavad lapse iseseisvust ja loovust. See rikastab lapse tegutsemisvõimalusi ja viib lapse arengut edasi. Õppe-kasvatustegevuse selline suund esineb sellisel juhul lapse arengufaktorina.

Meie moto: „Lapsevanem pole külaline, vaid meie lasteaia täieõiguslik liige!”

Missioon

Luu lapsele arengut soodustav keskkond, tagada turvatunne ja eduelamused. Koostöös lastevanematega teotada lapse loomulikku huvi hankida teadmisi saada kogemusi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonnas toimuva kohta

Visioon

Raadiku Lasteaed on avatud, arenev, pidevalt muutuv ja suunatud tulevikku organisatsioon, kuhu tulevad rõõmuga nii lapsed, lastevanemad kui lasteaia töötajad

Projektid:

- Tervist edendav keskkond „Lasteaed – perekond“ 2007-2011.
- Mitmekultuuriline lasteaed - „Näitemäng – tore võimalus eesti keele omandamiseks” 2011-2012 õppeaasta (lisa 2011)
- Pedagoogilise protsessi tervikuks lõimimine kasutades TPI3 tehnoloogiaid (loovate ülesannete lahendamise teooria) – 2012-2015 õppeaasta (lisa 2012).
- Reis kaunite helide maailma koos klassikalise muusikaga - 2012-2013 õppeaasta (lisa 2012)

Osavõtt projektidest

- Lapsesõbralik lasteaed
- Sõbralik vesi
- Liiklus
- Ohutu lasteaed
- Minu kodu – Lasnamäe
- Headuse maailmas
- Meie ühine kodu
- Kiusamisest vabaks

2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

*Sellest tulenevalt on Tallinna Raadiku Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse **eesmärgid järgmised:***

- 1) Luua lapsele sobiv arengukeskkond, tagada turvatunne ja eduelamused. Toetada laste loomulikku huvi teadmiste, ümbritseva maailma, sotsiaalse keskkonna, looduse ja eluvormide vastu;*
- 2) Aidata kaasa lapse kasvamisele aktiivseks, julgeks, otsustusvõimeliseks, viisakaks ja üldisi käitumisnorme järgivaks, suhtlemisel avatuks, teistega arvestavaks, koostöövalmiks inimeseks.*
- 3) Lapse toetamine ümbritseva maailma kui terviku tajumisel;*
- 4) Lapsevanemate toetamine ja nõustamine oma lapse õpetamisel ja kasvatamisel;*

2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse ülesanded:

Tagada hoolitsus iga lapse tervise, emotsionaalse heaolu ja igakülgse arengu eest:

- 1) Luua lasteaia positiivne sisekliima, mis võimaldaks lastel kasvada avatuteks, headeks, teadmishimulisteks, algatusvõimelisteks, iseseisvateks ja loovateks isiksusteks;*
- 2) Laste erinevate tegevusliikide maksimaalne kasutamine; nende integreerimine eesmärgiga tõsta õppeprotsessi efektiivsust; arendava esemelise keskkonna loomine.*
- 3) Lasteaia ja perekonna koostöö koordineerimine kasvatusprotsessis.*
- 4) Perekonna kaasamine nii rühma kui kogu lasteaia igapäevaellu.*

2.2 Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- 1) lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;*
- 2) lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;*
- 3) lapse loovuse toetamine;*
- 4) mängu kaudu õppimine;*

- 5) humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;*

- 6) lapse arengut ja sotsialiseerimist soodustava keskkonna loomine;
 - 7) lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
 - 8) üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
 - 9) kodu ja lasteasutuse koostöö;
 - 10) eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.
- Lapse arengu toetamine lasteasutuses on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse juhataja.

2.3 Õpikäsitlus

Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervises seisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.

Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.

Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- 1) kavandada oma tegevust, teha valikuid;
- 2) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- 3) kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- 4) arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- 5) hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- 6) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

Õppeaasta kestus

Õppeaasta algab 1. septembril ja lõpeb 31.augustil.

Õppekava uuendamine

Õppekava täiendamine toimub üks kord poolaastas ja uuendamine toimub kord 3 aasta tagant.

3. Õppe-kasvatustegevuse korraldus (lisa 2012)

Eesmärgid:

- Luua ühtne õppe-kasvatustegevuse süsteem, kus laste arengut toetab lastevanemate ja lasteasutuse töötajate koostöö
- Luua sellised kasvu- ja õppetingimused, kus iga laps saaks mitte ainult võimaluse täiel määral kasutada oma erinevaid eeldusi, arendada oma vaimu, mõtlemisvõimet ja oskusi ning teostada end erinevates tegevustes, vaid kujuneda ka huvitavaks ja omapäraseks isiksuseks.

Kasvatustegevust kavandatakse ja viiakse ellu, arvestades lapse individuaalsust ja eripära.

Igal lapsel on individuaalne arengukaart.

Laste kasvatamiseks ja õpetamiseks on loodud tingimused, mis tagavad igale lapsele üldinimlike väärtuste omaksvõtmist ja intellektuaalsete oskuste kujunemist, annavad igale lapsele võimaluse leida oma viis maailma tunnetamiseks ning enda kehaliseks ja vaimseks arenguks.

Õppe-kasvatustöö prioriteetsed suunad

TERVIS JA TERVISE-EDENDUS	ESEMELIS-MÄNGULINE KESKKOND	KASVATAMINE JA ÕPETAMINE	DIAGNOSTIKA, ARENDAMINE, KORREKTSIOON	SIDE KOOLIGA	KOOSTÖÖ PEREKONNAGA
1.Tervise-häireid ennetavad üritused; 2.Hügieenil-ised; 3.Karastami-ne; 4.Enese- ja punktmassaaž 5.Tervist-edendavad üritused; 6.Ravitoime-lised üritused; 7.Sanitaar-hariduslik töö kollektiiviga ja lapse-vanematega. 8.Tervise-edenduse propageeri-mine; 9.Tervise-edenduslikud tegevused;	1.Muusikasaal 2.Spordisaal 3.Eesti keele õpperuum 4.Logopeedi kabinet 5.Raamatukogu	1.Keel ja kõne 2.Sensorika/matemaatika 3. Mina ja keskkond 4.Kunst 5.Muusikaõpetus 6.Liikumisõpetus 7.Eesti keele õpe 8.Logopeedilised harjutused	1.Toimetuleku-oskuste lisaõpe lapse paremaks sotsialiseerimiseks. 2.Lapse arengu diagnostika vastavalt EV alushariduse raamõppekava nõudmistega. 3.Logopeedi poolt teostatav korrektsioonitöö lastega. 4.Rühmaõpetajate ja spetsialistide plaanipärane töö lastega, kellel on erivajadused.	1.Sujuva ülemineku tagamine lasteaiast kooli. 2.L/a õpetajate tegevuse koordineerimine seoses laste kooliks ettevalmistusega.	1.Perekonna vajaduste uurimine (küsitlus, anketeerimine) 2.Lapsevanemate koosolekud, konverentsid 3.Lapse-vanemate nõustamine spetsialistide poolt. 4.Ühised üritused.

3.1 Õppe-kasvatustegevuse kavandamine

Õppe-kasvatustegevuse kavandamine toimub teemaplokkide kujul, mis tagab igale lapsele kohanemisvõime ja paindlikkuse erinevates sotsiaalsetes olukordades.

Põhiliselt rakendatakse õppe-kasvatustegevuses üldõpetuse põhimõtteid ehk kogu õpetuse sidumist ühtseks tervikuks teemaõppe ja TPI3 tehnoloogiate (loovate ülesannete lahendamise teooria) ning PTB (loova kujutluse arendamise) kaudu.

Kogu õppe-kasvatustegevus toimub mängu kaudu, hoides ja edendades lapse tervist ning rahuldades tema liikumisvajadust.

(Lisa 2013)

Õpetaja ja laste koostöö korraldamisel lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

- Õpetaja osalemine lõimitud õppe- ja kasvatustegevuses võrdväärselt lastega;
- Laste vabatahtlik (ilma surveta) kaasamine tegevusse;
- Tegevuse ajal laste vaba suhtlemine ja liikumine ruumis (vastavalt tegevusruumi korraldamisele)
- Tegevuse lõpetamise ajal iselt vaba piiritlemine (igäüks töötab omas tempos).

Laste päevase tegevuse korraldamine:

- ✓ Individuaalne töö lastega (kindlas valdkonnas, arvestades lapse individuaalse arengu kaarti);
- ✓ Koostöö õpetajaga lõimitud tegevuses;
- ✓ Hommikuring, milles iga päev esitatakse probleemküsimus ja koostatakse päevane tegevuskava. Õpetaja püstitab eesmärgid, kavandab ja suunab lapsi tegevustesse Hommikuringis toimuvad ka hingamis- ja artikulatsiooniharjutused ning sõrmemängud;
- ✓ Traditsiooniline unejutu lugemine;
- ✓ Peale ärkamist toimub voodis virgutusvõimlemine;
- ✓ Õhturing, milles tehakse päeva kohta kokkuvõte;
- ✓ Nädala lõpus tehakse kokkuvõte laste ja täiskasvanute nädala tegevustest. Lastele tehakse ettepanek teha iseseisvad järeldused, näidata oma teadmisi ja oskusi, valmistatud taieseid ja joonistusi. Lapsed koostavad küsimused, millele sooviksid järgmisel nädalal vastuseid saada.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse seitsmes valdkonnas:

- Mina ja keskkond;
- Keel ja kõne;
- Eesti keel kui teine keel;
- Matemaatika;
- Kunst;
- Muusika;

- **Liikumine**

Laste vanusest lähtuvalt on õpetaja kavandatud lõimitud õppe- ja kasvatustegevuste kestus 1-3 aastastel lastel 10-15 minutit, 3-5 aastastel - 25 minutit ning 6-7 aastastel - 35 minutit.

3.1.1. Päevakava

Õppe-ja kasvatustegevus lasteaias toimub rühma päevakava alusel. Päevakava määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

Päevakava koostamise põhimõtted

- 1) Päevakava koostatakse lähtuvalt riiklikust õppekavast ning sõltuvalt lasteasutuse lahtioleku ajast ja laste vanuserühmast.*
- 2) Õppe- ja kasvatustegevust kavandades peab pedagoog arvestama, et päevakava oleks tasakaalustatud. Lapse jaoks peavad vahelduma aktiivsemad ja rahulikud tegevused ning pedagoogi poolt kavandatud ja suunatud tegevused ja mäng.*
- 3) Päevakava koostamisel tuleb võimaluse korral arvestada laste individuaalsete vajadustega.*
- 4) Päevakavas võimaldatakse lastele päevas kaks tundi puhkeaega valikuvõimalusega une või muu vaikse tegevuse vahel.*
- 5) Päevakavas tuleb arvestada, et laps peab viibima iga päev sõltuvalt ilmastikust vähemalt 1–2 korda õues.*

Päevakava kirjutatakse rühma õppeaasta tegevuskavasse.

Päevakavas võib pedagoog teha mõistlikke muudatusi, kui see tuleb kasuks õppe- ja kasvatustööle.

Päevakava peab olema lasteasutuse rühmas nähtaval kohal.

Päevakava igas vanuserühmas

Talveaeg						Suveaeg					
	1-3 a	3-4 a	4-5 a	5-6 a	6-7 a		1-3 a	3-4 a	4-5 a	5-6 a	6-7 a
Lasteaeda tulek.	6.30—	6.30—	6.30—	6.30—	6.30—	Lasteaeda tulek.	6.30—	6.30—	6.30—	6.30—	6.30—
Vaba tegevus, mängud	8.10	8.10	8.20	8.30	8.45	Vaba tegevus, mängud	8.00	8.00	8.00	8.00	8.00
Hommikuvõimlemine	7.45	8.00	8.00	8.10	8.20	Õuesolek	7.45	8.00	8.00	8.10	8.20
						Hommikuvõimlemine					
Hommikusöök	8.00-8.30	8.10-8.40	8.15-8.45	8.20-8.50	8.30-9.00	Hommikusöök	8.00-8.30	8.10-8.40	8.15-8.45	8.20-8.50	8.30-9.00
Õppetegevused	8.50—9.40	9.00—9.50	9.00—10.15	9.00—10.30	9.00-10.50	Riietumine, jalutuskäik	9.10	9.15	9.20	9.25	9.25
Riietumine, õuesolek	9.55—11.40	10.10—12.00	10.20—12.05	10.50—12.10	11.05—12.20	Õppetegevused õues	9.30—10.00	9.30—10.00	9.40—10.20	9.45—10.40	9.50—10.50
Õuest tagasitulek	11.40	12.00	12.05	12.10	12.20	Õuest tagasitulek	11.40	12.00	12.05	12.10	12.20
Lõuna	12.00-12.30	12.10-12.40	12.15-12.45	12.20-12.50	12.30-13.00	Lõuna	12.00-12.30	12.10-12.40	12.15-12.45	12.20-12.50	12.30-13.00
Lõunauinak	До 15.00	До 15.00	До 15.00	До 15.00	До 15.00	Lõunauinak	До 15.00	До 15.00	До 15.00	До 15.00	До 15.00
Mängimine, vaba tegevus, indiv. töö	15.00—16.30	15.00—16.30	15.00—16.40	15.00—16.50	15.00-17.00	Mängimine, vaba tegevus, indiv. töö	15.00—16.30	15.00—16.30	15.00—16.40	15.00—16.50	15.00-17.00
Õhtuode	15.45-16.15	16.10-16.40	16.15-16.45	16.20-16.50	16.30-17.00	Õhtuode	15.45-16.15	16.10-16.40	16.15-16.45	16.20-16.50	16.30-17.00
Õhtune õuesolek	16.40	17.00	17.05	17.10	17.20	Õhtune õuesolek	16.25	16.50	16.55	17.00	17.05

3.1.2 Rühma aasta tegevuskava

Lähtuvalt lasteaia õppekavast ja tegevuskavast koostatakse rühma aasta tegevuskava.

Rühma arengukava ja perspektiivse plaani hindamise kriteeriumid (lisa 2012)

- Rühma arengukava ja perspektiivne plaan kajastavad lasteaia õppeaasta ülesandeid;
- Perspektiivne plaan lähtub eelmise õppeaasta tulemuste analüüsist;
- Valitud töösuund on aktuaalne, argumenteeritud ja arvestab laste vajaduste, ealise eripära, arengutaseme ning lastevanemate soovide ja ettepanekutega;
- Kavandamisel arvestatakse lapse individuaalse omapära ja võimetega, eeldatakse õpetajate tööd nii arengus mahajäävate kui ettejäudvate lastega;
- Üritused ja praktiline töö lastevanematega tagavad perspektiivses plaanis püstitatud eesmärkide täitmist;
- Eeldatav tulemus kajastab õppeaasta alguses valitud suuna ja ülesannete otstarbekuse.

Rühma tegevuskava tutvustatakse ja kooskõlastatakse lastevanematega sügisesel lastevanemate koosolekul.

3.1.3. Rühma nädalaplaan

Nädalaplaan koostatakse tuginedes nädala teema või teemabloki probleemküsimusele. Selle küsimuse avamine ja vastus(t)e otsimine toimub kogu päeva jooksul laste lõimitud tegevuses erinevate meetodite ja võtete abil. Meetodid ja võtted valitakse õpetaja poolt vastavalt laste vanusele, eripärale, suutlikkusele ja püstitatud eesmärkidele.

Nõuded nädalaplaanile

Nädalase perioodi õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel:

- 1) sõnastatakse eesmärgid protsessieesmärgina – lapse tegevusena;
- 2) valmis nädalakava lugedes analüüsitakse, kas kõik on arusaadav ja selge. kas selle järgi saaks töötada õpetaja, kes ei ole nädalakava koostamise protsessis osalenud;
- 3) nädalakava pannakse välja rühma stendile, et lapsevanemad saaksid kursis olla rühmas toimuva õppe- ja kasvatustegevusega

3.1.4. Õppe-ja kasvatustegevuse päevik

Õppe- ja kasvatustegevuse päevik on lasteaia õppe-ja tegevuse alane kohustuslik dokument.

Rühma õpetaja kannab päevikusse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted nende täitmiseks ning andmed õppetegevuste kohta.

Lasteaia õpetajad ja muusika- ning eesti keele õpetajad täidavad õppe- ja kasvatustegevuse päeviku ja allkirjastavad.

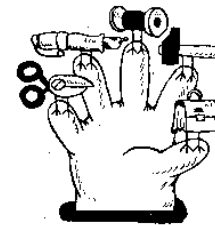
3.1.5. Õppe-ja kasvatuse korraldus suvekuudel

Suvekuudel toimuvad mängulisel õuetegevused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade sisu kordamine. Suveperioodil rühmad on koos, töötavad valverühmad, läbiviidud tegevused fikseeritakse valverühmade päevikus. Teised rühmad märgivad oma päevikusse, et on suvepuhkusel.

VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID

TALLINNA RAADIKU LASTEAED

KEEL JA KÕNE

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

1,5-3 aastane	3-5 aastane	5-7 aastane
Sõnavara kujundamine		
1,5-3 aastane laps: 1. leiab õpetaja ütluse järgi esemeid nimetuse, värvi, suuruse järgi ja nimetab nende asukoha.	3-5 aastane laps: 1.teab esemete nimetusi ja kasutamisvaldkondi; 2.eristab ja nimetab esemete olulisi osi, nende omadusi (värvus ja selle varjundid, vorm, suurus, pinnakatte eripära, nt sile, kare, karvane);	5-7 aastane laps: valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada; 1.kasutab sõnu nende täpses tähenduses; 2. huvitub sõna tähendusest;

2. nimetab esemeid ja sõnastab tegelikkuses esinevaid nähtusi, nende omadusi, omavahelisi seoseid ja mõjusid (suhteid).	3. omab sõnavaras nimisõnu, mis tähendavad elukutseid, tegusõnu, mis iseloomustavad töötegevusi. Kasutab üldistava tähendusega nimisõnu.	3. kasutab eesmärgipäraseks eneseväljenduseks kõne erinevaid osasid nende täpses tähenduses. 4. kasutab kõnes tundeid ja hinnanguid andvat sõnavara. 5. kasutab üldistavaid ja võrdlevaid sõnu, antonüüme
Kõne grammatiline struktuur		
1,5-3 aastane laps: 1. kasutab kõnes õigeid ja sobivaid sõnavorme, kasutab nimisõna koos tegusõnaga; 2. kasutab mõningaid küsisõnu (Kes? Mis? Kus?) 3. Võib sobitada sõnu lausesse. 4. Kordab lihtsaid lauseid.	3-5 aastane laps: 1. oskab sobitada sõnu õige sooga, hulgaga, käändega, kasutab õigesti eessõnu 2. kasutab mitmuse nimisõna käänetes родительный падеж, винительный падеж. 3. oskab sobitada nimisõna omadussõnaga; 4. kasutab kõnes lauseid ühetaoliste lauseliikmetega.	5-7 aastane laps: 1. on omandanud keele morfoloogilised vahendid; omab elementaarset ettekujutust keele struktuurist (häälik, sõna, lause) 2. oskab hääldada sõnu vastavalt grammatilisele vormile; 3. kasutab käändumatuid ja kesksoost nimisõnu, omastavaid asesõnu; 6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses;
Suhtlemine, jutustamine, kuulamine		
1,5-3 aastane laps: 1. saab aru täiskasvanute kõnest; 2. kuulab näitlike vahenditeta lühikesi didaktilisi jutustusi; 3. vastab lihtsatele küsimustele (Kes? Mis? Kus? Mida teeb?) ja keerulisematele küsimustele (Mis on seljas? Kellele? Milline? Millal? Kuhu?) 4. õpetaja palvel kordab lihtsaid fraase.	3-5 aastane laps: 1. saab aru erinevatest küsimustest ja oskab vastata neile, oskab esitada erinevaid küsimusi; 2. osaleb aktiivselt vestluses, võtab osa lavastusmängudest; 3. jutustab pildi järgi, seletab teistele reegleid, räägib lihtsa mänguasja ehitustest; 4. jutustab lihtsat teksti õpetaja abiga;	5-7 aastane laps: tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga; 3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda; 2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida; 1. valdab jutustamisoskusi (ümberjutustus, mänguasjade kirjeldus, süžeelised pildid, loov jutustus) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid; 2. jutustab õiges järjestikus ja loogiliselt, väljendab mõtet grammatiliselt õigesti, täpselt ja kujundlikult

		<i>kasutab kõnet tegevuste planeerimiseks</i>
Hääldamine ja kõnekultuur		
1,5-3 aastane laps: <i>1.Laps hääldab selgelt isoleeritud täis- ja kaashäälikuid (peale vilistavate, susisevate ja sonoorsete) häälekõrguse ja tugevusega</i>	3-5 aastane laps: <i>1. eristab ja hääldab selgelt kõiki emakeelseid häälikuid;</i> <i>2.hääldab selgelt sõnu ja sõnaühendeid, mis algavad kindlast häälikust;</i> <i>3.kõnes on intonatsioonilist väljendusrikkust;</i>	5-7 aastane laps: <i>1.eristab kuuldeliselt ja hääldab selgelt artikulatsioonilt ja häälduselt sarnaseid häälikuid, hääldab selgelt ja loomuliku kõneintonatsiooniga sõnu ja sõnaühendeid</i> <i>8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;</i>
Lugemine ja kirjutamine		
	3-5 aastane laps: <i>1. eristab häälikuid sõnas ja määrab nende järjestuse;</i> <i>2.oskab võrrelda häälikute pikkust;</i> <i>3.eristab sõnu lausetes;</i> <i>4.tunneb joonistähti;</i>	5-7 aastane laps: <i>1.omab ettekujutust lauseehitusest; kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;</i> <i>2.silbitab 2- ja 3-silbilisavatud silpidega sõnu;</i> <i>3.oskab koostada silpidest sõnu;</i> <i>4.oskab kontrollida sõnu tähenduse järgi;</i> <i>5.oskab kirjutada joonistähti ja sooritada kirjatehnika harjutusi.</i> <i>9) tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirja pildis ära mõned sõnad;</i> <i>10) kirjutab joonistähedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;</i> <i>11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.</i>

Kõnelemise ja kuulamise integreerimine:

Kuna keel on mõtlemise ja inimestevahelise suhtlemise aluseks, on kõnelemine ja kuulamine integreeritud kõikidesse õppe-, kasvatus- ja vaba aja tegevustesse (v.a. eesti keel) ja vastupidi.

MINA JA KESKKOND

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlgima tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

1-3 aastane	3-6 aastane	6-7 aastane
Sotsiaalne keskkond		
1-3 aastane laps: 1) omab ettekujutust inimese kehaehitusest (igapäevael on pea, käed, jalad, nägu, näol silmad, nina jne), tema kehalistest ja emotsionaalsetest seisunditest, lähedaste inimeste tegevustest; 2) saab aru oma soolisest kuuluvusest (poiss, tüdruk);	3-6 aastane laps: 1) teab oma ees- ja perekonnanime, oma vanemate ja pereliikmete nimesid; 2) räägib oma perest ja peretraditsioonidest, 3) teab, millises riigis ja linnas elab. Oskab rääkida oma kodulinna kõige kaunimatest kohtadest ja vaatamisväärsustest;	6-7 aastane laps: 1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms; 2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone, 3) omab ettekujutust oma kodukohast, inimestest ja erinevatest rahvustest, kes seal elavad, nende kommetest, traditsioonidest

3) teab oma nime, oma vanemate ja pereliikmete nimesid; 4)tunneb huvi töötegemise vastu, tunneb ära ja nimetab mõned tööd; 5)teab, millises linnas elab; 6)orienteerub vabalt lähiümbruses: tunneb ära oma maja, korteri, lasteaia ja rühmaruumi; 7)teab elementaarseid käitumisreegleid, mis tagavad ohutuse ja tervise (trepist käimine, jooksmine, teravate esemete mittepuutumine jne); 8) teadlikult kasutab isiklikke hügieenitarbeid (kamm, suu loputustopsik, rätik, taskurätt);	4) teab ja oskab nimetada Eesti Vabariigi sümboleid; 5) orienteerub ruumis ja lasteaia territooriumil; 6)räägib oma tunnetest, võtab vastu situatsioonile vastavad otsused, on võimeline avaldama oma arvamuse selle kohta, mida ei pea õigeks; 7)annab adekvaatse hinnangu oma tegevusele ja saavutustele; 8)arutleb, mille poolest erineb elu maal ja linnas; 9)teab nii ameteid, kui ka tööks (selleks ametiks) vajalikke omadusi; 10)omab ettekujutust tervislikest eluviisidest, jälgib oma kehahügieeni;	4)teab, et Maakeral elavad erinevatest rassidest inimesed; 5)nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid, isikuomadusi, mida on vaja tööülesannete täitmiseks, loovaks tööks; 6)mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused; 7) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone, teab riiklikke pühasid; 8)omab ettekujutust Eesti presidendist ja valitsusest. Teab presidendi nime; 6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikke ja kahjulikke; 7) julgeb keelduda (ühis) tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik; 8)kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist; järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
--	---	--

Looduskeskkond

1-3 aastane laps: 1)omab ettekujutust elus- ja eluta loodusest; 2)teab lihtsamaid seoseid loodusnähtuste vahel; 3)tunneb ära ja nimetab mõningaid loomi ja nende poegi, eristab loomadele iseloomulikke tunnuseid; 4)teab loomi, linde ja kalu eristavaid tunnuseid; 5)suhtub hoolivalt loomadesse ja taimedesse; 6)oskab käituda õuealal ja metsas.	3-6 aastane laps: 1)tunneb huvi loodusnähtuste vastu, omab ettekujutust erinevatest loomadest ja taimedest; 2)kujunenud on arusaam kõige lihtsamates seostest eluslooduses. Oskab selgitada, nende toimemehhanisme. Teab muutustest looduses ja ajas (ööpäevas, aastas); 3)selgitab lihtsamaid põhjus-tagajärg seoseid looduses, loodusobjektide ja ümbritseva keskkonna vahel 4)suhtub hoolivalt loodusesse ja mõistab selle ilu ning käitub seda säästvalt;	6-7 aastane laps: 1)suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt; 2) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi; 3) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring; 4) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad; 5) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaaegadest, öö ja päeva vaheldumisest; 6)selgitab inimese sõltuvust ökoloogiast; 7)teab seoseid inimese ja looduse vahel;
---	--	--

	5)teab reegleid, kuidas käituda looduses ja inimese poolt loodud keskkonnas;	8)teab, mis on Punane raamat; 9)tunneb huvi kodukandi looduse vastu; 10)huvitub elus- ja eluta loodusest, on loodushoidlik, saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna; 11) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
Tehiskeskkond		
1-3 aastane laps: 1)eristab ja nimetab teda ümbritsevaid esemeid, võrdleb tuttavaid esemeid, valib ja rühmitab esemeid vastavalt nende otstarbele; 2)uurib esemeid väljatöötatud etalonide süsteemi abil, kasutab mõõtmise, proovimise (pealt ja seest) võtteid; 3)kasutab praktilisi võtteid saamaks teada, mis on uuritava objekti sees; 4)täiskasvanu abil „loeb“ (saab aru) tingmärke ja sooritab vastavaid tegevused;	3-6 aastane laps: 1)nimetab väga erinevaid esemeid, mis ümbritsevad teda ruumis, õuealal, tänaval; 2)teab esemete otstarvet, nimetab nende omadusi, mis on meeltega vastuvõetavad ja uuritavad; 3)räägib esemete minevikust ja olevikust. 4)tunneb huvi esemete ja nähtuste vastu, mida pole võimalik näha; 5)saab aru ja kasutab tegevuses täiskasvanu poolt pakutud mudeleid; 6)teab transpordivahendeid ja põhilisi liikluseeskirju (jalakäija)	6-7 aastane laps: 1) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm; 2) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita; 3)tunneb erinevaid materjale, millest on valmistatud esemed ja teab nende omadusi; 4)saab aru, et inimene loob esemed looduskeskkonnast pärit analoogide järgi; 5)teab oma kodukohas esinevaid transpordivahendeid, mõistab liiklusmärkide tähendust; 6)Teab ohutu liiklemise põhireegleid, oskab käituda transpordis ja avalikes kohtades, mõistab liikluses ja avalikes kohtades üldkasutatavate sümbolite (märkide) tähendust;

Valdkonna Mina ja keskkond integreerimine õppe- ja kasvatustöösse:

Lapse loodusteadmised lülitatakse teistesse tegevustesse, seostatakse mängu, jalutuskäikude ja tööga. See muudab uurimise ja vaatlemise laste jaoks palju tähtsamaks.

Õpitud loodusteadmiste rakendamine näitab laste mõtlemise arengut. Teadmiste rakendamine praktikas soodustab omakorda teadmiste süvenemist. Sisemine seos õppe-kasvatustöös paneb tegevusse lapse sügavamaid jõude, aitab saavutada nende voolavust ning äratada püsivat ja kestvat huvi.

Uurimist ja vaatlemist integreeritakse kogu õppe- kasvatustöös.

MATEMAATIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes;

Valdkonna matemaatika sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid;
- 4) orienteerumine ajas ja ruumis.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kipimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

1-3 aastane	3-6 aastane	6-7 aastane
Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine		
1-3 aastane laps: 1) saab aru mõistetest üks ja palju, ja ende kasutamisest ümbritseva kirjeldamisel. 2) võrdleb hulki järjestatud esemete abil (üks-palju): rohkem, vähem, võrdne.	3-6 aastane laps: 1) Teab, mis on hulk, oskab määrata esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka, loendada hulki; 2) oskab loendada kindel arv esemeid ; 3) arvutab 5-ni 2 hulga esemete võrdlemise alusel	6-7 aastane laps: 1) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi; 2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt; 3) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu,

3)sordib ühesuguseid pilte ja esemeid värvi, suuruse järgi, leiab sarnasusi;	4)omab ettekujutust rühmade võrdsusest ja ebavõrdsusest (1-2, 2-3, 3-4, 4-5) 5)teab, mis on arv ja järgarv;	teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada; 4) teab arvude 2-12-ni moodustumist, määrab arvudevaheliste seoste abil arvu asukoha arvude reas; 5)liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke + , – , =; 6) koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi; 7) mõistab, mis on järgarv teab, kuidas moodustuvad paarid; 8) määrab esemete asukoha järjestatud reas järgarvude abil.
Suurused ja mõõtmine		
1-3 aastane laps: 1)võrdleb esemeid suuruse järgi, leiab sarnasusi; 2)oskab valida 3 suuruse vahel: suur, väike, pisike (väiksem)	3-6 aastane laps: 1) võrdleb kõrvuti olevaid ja peale asetatud ühetüübilisi esemeid suuruse, pikkuse, laiuse, kõrguse järgi; 3)järjestab esemeid kasvavas või kahanevas järjekorras näitele toetudes;	6-7 aastane laps: 1)järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm); 2)mõõdab esemete pikkust, laiust, kõrgust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nööre vms), väljendab seda arvu abil, toob välja seosed mitme eseme vahel; 3) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
Geomeetrilised kujundid		
1-3 aastane laps: 1)eristab esemeid vormi järgi: kera, kuub. 2)sooritab toiminguid ruumiliste geomeetriliste kujunditega, asetab karpide ühesuguse geomeetrilise kujuga esemeid.	3-6 aastane laps: 1)oskab eristada geomeetrilisi kujundeid: ring, ruut. teab kolmnurka ja ristkülikut, oskab loendada nende nurki. 2)leiab kompimise teel kujundite erinevusi, võrdleb ja leiab teiste kujundite hulgast; 3)mõistab, et kujundid võivad olla erineva suurusega; 4)samastab eseme vormi vastava geomeetrilise kujundiga.	6-7 aastane laps: leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid ja võrdleb teiste geomeetriliste kujunditega; 2)saab aru mõnede kujundite omavahelistest seostest; 3)oskab klassifitseerida esemeid erinevate tunnuste järgi; 4)oskab jagada ringi ja ruutu 2 või 4 osaks, oskab võrrelda osa ja tervikut;

	5) leiab ümbritsevast keskkonnast geomeetrilisi kujundeid;	
Orienteerumine ajas ja ruumis		
1-3 aastane laps: 1) leiab esemete asukoha ruumis (sees, peal, all, seest, kõrgel-madalal, kaugel-lähedal) 2) leiab aastaegade olulisemad tunnuseid: sügis-vihm, pori, lehtede langemine, raagus puud jne.	3-6 aastane laps: 1) oskab määrata ümbritsevate esemete asukohta enda suhtes, kirjeldab eseme asukohta teiste esemete suhtes; 2) liigub ruumis suunavate käskluste järgi; 3) teab mõisteid öö, päev, hommik, lõuna, õhtu ja nende järjestust ööpäevas;	6-7 aastane laps: 1) rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi; 2) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil; 3) oskab öelda kellaaega täistundides; 4) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja -päeva; 5) mõõdab aega täistundides, kasutab kella päevakava koostamisel ja täitmisel. 6) teab ajaühikuid sekund, minut, ööpäev, nädal, kuu, aasta. 7) oskab orienteeruda skeemi järgi tasapinnal, paberilehel, plaani; 8) oslab koostada ruumikujutlustest graafilist kujutist ja modelleerida neid joonistusel, joonisel, plaanil, skeemil.

Valdkonna Matemaatika integreerimine õppe- ja kasvatustöösse:

Lapse matemaatikateadmised lülitatakse teistesse tegevustesse, seostatakse mängu, jalutuskäikude ja tööga. See muudab matemaatika laste jaoks palju tähtsamaks.

Õpitud matemaatikateadmiste rakendamine näitab nende mõtlemise arengut. Teadmiste rakendamine praktikas soodustab omakorda teadmiste süvenemist.

Integreeritakse nii erinevaid valdkondi matemaatika õpetamisel, kui matemaatikat teistes õppetegevustes.

Integreeritavad valdkonnad:

- Kodulugu, loodus, tehnika, uurimine (katsed);
- kuulamine ja kõnelemine (luuletused, kirjandusteosed, liisusalmid, näpumängud, vanasõnad, mõistatused)
- liikumine ja muusika
- Kunstilised tegevused: voolimine, meisterdamine, voltimine, joonistamine ja maalimine
- Igapäevatoimingud:
- Koduülesanded: koos vanematega;
- Mängud: loov- ehitus-, õppe-, laua-, loto-, magnet-, mosaiik-, tüki- (pusle), mälu-, täringumängud, doominod, kabe ja male

KUNST

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna Kunst sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loova kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töösse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

1,5-3 aastane	3-6 aastane	6-7 aastane
Joonistamine ja maalimine		
1,5-3 aastane laps: 1) tunneb huvi joonistamise vastu, on tuttav paberi, pliiatsi, pintsli ja värvidega;	3-6 aastane laps: 1) oskab joonistada lihtsaid esemeid, joonistada sirgeid jooni erinevates suundades ja ristates neid, luua lihtsaid	6-7 aastane laps: 1) väljendab joonistades ja maalides meeleolusid ja fantaasiat;

2) oskab töö ajal hoida õiget rühti, hoiab käes vabalt pliiatsit, pintsli 3) oskab joonistada horisontaalselt, vertikaalselt, ümaralt: joonida, viirutada, teha pintsli tõmbeid, oskab märgata pintsli tõmmete väljendusrikkust 4) kasutab guaššvärve: kollast, sinist, punast, rohelist, musta ja valget värvi	süžeelisi kompositsioone; oskab anda edasi esemete õigeid suurussuhteid; 2) võtab osa dekoreerimisega seotud tegevustest (kaunistab õpetaja poolt välja lõigatud mänguasjade ja erinevate esemete siluette); 3) tunneb erinevaid värvivarjundeid, oskab segada pastelseid värvitoone; 4) oskab pliiatsi ja pintsliga töötades säilitada käe vaba liikumise, kasutada erineva suurusega pintsleid;	2) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid; 3) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu; 4) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö; 5) oskab kujutada esemeid nii originaali kui mälu järgi 6) oskab joonistada akvarelliga, arvestades selle spetsiifikat 7) oskab joonistada süžeelisi pilte, koostada pildi kompositsiooni, oskab joonistada eseme kontuurjoont hariliku pliiatsiga 8) oskab dekoratiivse kompositsiooni teostamisel kasutada iseloomulikke mustreid ja värvilahendusi; koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks; 9) oskab valida töö taustavärvi; 10) kasutab mittetraditsioonilisi joonistamisviise;
Kunsti tutvustamine		
1,5-3 aastane laps: 1) oskab koos lastega vaadata raamatute illustratsioone, tunneb huvi rahvuslike mänguasjade, rahvaloomingu ja kirjanduse vastu (luuletused, laulud, naljandid)	3-5 aastane laps: 1) omab esmaseid arusaamu ja ettekujutust kunstist (lastekirjanduse illustratsioonid, maalide reproduktsioonid, rahvuslik kunst, skulptuuri väikevormid)	5-7 aastane laps: 1) oskab eristada, nimetada ja rühmitada kunstiäseid liikide järgi, omab ettekujutust lasteraamatute illustratsioonide erinevatest graafikast; 2) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeoleolu. 3) on tutvunud arhitektuuri, rahvakunsti, folkloori, muusika, rahvuslike tarbeesemetega
Meisterdamine		
1,5-3 aastane laps:	3-5 aastane laps:	5-7 aastane laps:

1) oskab laotada paberil esemete kujutisi	1) oskab laotada paberil (ribal, ruudul, ringil) esemete kujutisi ja mustreid, seejärel liimida neid kohale. 2) oskab õigesti hoida ja käsitseda kääre, lõigata välja ringi, ovaali	1) meisterdades meeleeolusid ja fantaasiaid; 2) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest; 3) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid; 4) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu; 5) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö; 6) oskab luua kujutist oma ettekujutluse järgi, teostada aplikatsiooni originaali järgi 7) oskab välja lõigata 2-ks ja lõõtsaks kokkuvolditud paberit, lõigata silma järgi välja geomeetrilisi kujundeid, teostada aplikatsiooni rebimistehnikas
Voolimine		
1,5-3 aastane laps: 1) tunneb savi ja plastiliini. On teab, et nendest materjalidest võib voolida esemeid. Omab kujutlust savist ja plastiliinist kui kuju muutvatest materjalidest; 2) oskab käsitseda savi ja plastiliini: teeb vormiandvaid liigutusi, vormib esemeid 2-3 osast;	3-5 aastane laps: 1) oskab vormida esemeid 2-3 osast, kasutab omandatud kujutamisoskusi, teeb seda võimalikult väljendusrikkalt, oskab kaunistada täppide ja triipudega. 2) oskab ühendada eraldi osi ja tasandada ühenduskohti, kujutada taieseid tegevuses	5-7 aastane laps: 1) väljendab voolides meeleeolusid ja fantaasiaid; 2) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid; 3) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu; 4) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö; 5) oskab edasi andma esemele iseloomulikku vormi, proportsioone, ehitust, dünaamikat, asetada kuju vertikaalasendisse; 6) oskab täistükist voolida välja kuju osasid 7) kaunistab oma tööd, kasutab dekoratiivseid elemente, välja on kujunenud kompositsioonitunnetus; 8) oskavad voolida kompositsiooni 2-3 kujust

Kunstitegevust integreeritakse muusika-, uurimis-, vaatlus-, kõnelemis-, kuulamis-, matemaatika, eesti keele tegevustesse. Samas integreeritakse kunstitegevustesse muusika-, kuulamis-, uurimis-, kuulamis-, matemaatika, tegevustesse.

MUUSIKA

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna Muusika sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu Keel ja kõne, Kunst jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

1-3-aastat	3-5 aastat	5-7 aastat
Muusika kuulamine		
1-3 aastane laps: 1) tunneb huvi ja armastust muusika vastu, saab muusikalisi elamusi;	3-5 aastane laps: 1) oskab kuulata erineva iseloomuga laule ja muusikapalu, väljendab oma muljeid ja arvamusi; 2) kuuleb ja eristab erinevaid tämbreid ja diinaamikat, jätab meelde kuulatud laule ja muusikapalu;	5-7 aastane laps: 1) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata, mõista ning kuulatud muusikat iseloomustada, väljendada oma tundeid ja mõtteid; 2) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;

2) kuulab tuttavaid laule ning karakterseid muusikapalu; 3) keskendub muusika kuulamisele, reageerib erineva iseloomuga muusikale 4) kuuleb ja eristab erinevaid tämbreid ja diinaamikat, jätab meelde lihtsaid laule ja muusikapalu;	3) kuuleb erinevaid helisid ja helikõrgusi;	3) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille; 4) suudab muusikateost meelde jätta, luua sellest kuuldekujutlust; 5) suhtub muusikasse loovalt; 6) tunneb muusikalisi põhimõisteid; 7) tunneb tuntumate heliloojate loomingut;
Laulmine		
1-3 aastane laps: 1) laulab kaasa lühikesi fraase 2) laulab koos täiskasvanuga vaba, loomuliku ja õrna häälega;	3-5 aastane laps: 1) tunneb huvi laulmise vastu ja soovib laulda; 2) tunnetab meloodia liikumist, rütmi, oma hääleaparaati; 3) laulab ilmekalt selge diktsiooniga; 4) oskab laulda koos teiste lastega, tunneb ansamblit; 5) oskab laulda àcapella (õpetajaga) ja pillisaatega;	5-7 aastane laps: 1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega; 2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühma/ansamblis kui ka üksi; 3) kuuleb ja juhtib teadlikult oma häält; 4) oskab laulda nii pillisaatega kui àcapella;
Muusikalis-rütmiline liikumine		
1-3 aastane laps: 1) reageerima muusikale liikumisega.; 2) alustab ja lõpetab liikumist koos muusikaga. 3) kõnnib, jookseb, hüppab ja läheb üle uuele liikumisele laulu või muusika saatel koos õpetajaga või iseseisvalt; 4) sooritab muusika saatel lihtsaid 5) matkivate liigutustega annab edasi muusika erinevat iseloomu;	3-5 aastane laps: 1) oskab muusika järgi rütmiliselt kõndida ning joosta; 2) tunnetab erineva iseloomuga muusikat ning vastavalt sellele liigub, muudab iseseisvalt liikumist; 3) oskab tantsu põhiliikumisi sooritab tantsuliigutusi samaaegselt kogu rühmaga; 4) liigub kujundlikult vastavalt tantsu sisule 5) oskab esineda, võtab osa näitemängudest;	5-7 aastane laps: 1) liigub vastavalt muusika meeleolule; 2) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu; 3) liigub täpselt, rütmiliselt, ilusasti ning väljendusrikkalt, vastavalt muusika iseloomule; 4) orienteerub ruumis; 5) on loov, mõtleb muusikalistele mängudele, tantsudele, lavastusmängudele ja laulumängudele uusi välja liikumisi; 6) oskab esineda, võtab osa näitemängudest;
Pillimäng		
1-3 aastane laps: 1) tunneb lihtsaid rütmipille ja soovib nendega mängida;	3-5 aastane laps: 1) tunneb rütmipille ja oskab mänguvõtteid; rakendab pille valikuliselt kaasmänguna õpitavatele lauludele ning instrumentaalpaladele;	5-7 aastane laps: 1) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;

2) mängib muusikapalale või õpetaja laulule kõrinat ja kõlapulkadega kaasa;	2) oskab hoida õigesti meloodiapille ja teab nende mänguvõtteid (metallofon, ksülofon), kasutada neid õppemängudes ja laulude saatetpillina;	2) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis; 3) teab lastepillide nimetusi ja mänguvõtteid; 4) loob rütmilisi kaasmänge lauludele ning rütmilisele liikumisele; 5) oskab markeerida meetrumi ning selle rõhulist osa;
---	--	---

Valdkonna Muusika integreerimine õppe- ja kasvatustöösse:

Lapse muusikalised oskused lülitatakse teistesse tegevustesse, seostatakse mängu, lavastusmängude, liikumise, teiste õppetegevuste ja tööga. See muudab muusika laste jaoks väga tähtsaks tegevuseks. Muusikat on võimalik kasutada kõigis tegevustes kogu päeva jooksul. Muusika aitab tänu emotsionaalsusele kuuldut-nähtut paremini tunnetada ja omandada.

Integreeritavad valdkonnad: kodulugu, alusoskused (vaatlemine, kuulamine, võrdlemine, loomine), liikumine, keel ja kõne, lugemine ja kirjutamine, matemaatika ja eesti keele õpe ja kunstilised tegevused.

LIIKUMINE

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna Liikumine sisu:

- 1) kehalise kasvatusalase teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed

iseloомуomadused;

4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;

5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

1-3 aastased	3-5 aastased	5-7aastased
Kehalise kasvatusel alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen		
1-3 aastane laps: 1)täidab isikliku hügieeni nõudeid täiskasvanu juhendamisel; 2)täiskasvanu juhendamisel, aga hiljem ka iseseisvalt peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest rühmas ja õues: käib ja jookseb, vältides teistele lastele ja esemetele otsajooksmist;	3-5 aastane laps: 1)täidab ise isikliku hügieeniga seotud reegleid 2)peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;	5-7 aastane laps: 1)on kinnistanud isikliku hügieeniga seotud harjumuspäraseid tegevusi: 2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
Põhiliikumised		
1-3 aastane laps: 1)rivistub ringi, paari, kolonni; 2)leiab oma koha; 3)alustab ja lõpetab harjutuse signaali järgi; 4)muutmata liikumissuunda säilitab õige kehahoiaku; 5)käib püstipäi, lohistamata enda järgi jalgu; 6)jookseb, vältides teistele lastele otsajooksmist, käte liikumine on kooskõlas keha liikumisega; 7)sooritab harjutusi erinevate vahenditega; 8) tõukab kahe jalaga ära ja maandub pehmelt koha pealt hüppamisel, liikumisel, kaugushüppes ja ülevalt alla hüppamisel; 9)kasutab palli käsitsedes mitmeid erinevaid moodusi (võtab, hoiab, viskab, veretab, püüab); 10)tabab vertikaalset ja horisontaalset märki;	3-5 aastane laps oskab: 1)rivistub ühest reast ümber paaridena kaherealise kolonni üksuste kaupa; 2)sooritab harjutusi ülesantud tempos ja rütmis, väljendusrikkalt ja suure amplituudiga; 3) käib energiliselt hoides õiget rühti; 4)energiliselt tõukab ennast ära, toob jooksma asumiseks vaba jala üles; 5)staatiliselt seisundis ja liikudes piiratud ruumis säilitab tasakaalu; 6)täidab täpselt paigalhüppeid; 7)hüppab kohalt kõrgust ja kaugust energiliselt tõugates kahe jalaga ära ja kätega hoogeldes; 8)kasutab viseteks õiget lähteasendit. Viskab esemeid erineval viisil parema ja vasaku käega, põrgatab palli vähemalt 5 korda;	5-7 aastane laps: 1)keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks; 2) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised; 3) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi; 4)rivistub ja muudab rivikorda liikumise ajal iseseisvalt, kiiresti, organiseeritult; 5)hoiab õiget rühti; 6)sooritab harjutusi aktiivselt, väljendusrikkalt ja täpselt, täiskoormusega, erinevatest lähteasenditest, erineva spordiinventariga; 7) säilitab tasakaalu raskes staatilises ja dünaamilise koormuse seisundis;

11)ronib mööda redelit sammhaaval; 12)ronib kaare alt läbi ja üle palgi;	9)viskab ja püüab palli labakäega; 10)ronib mööda redelit ronimispulki vahele jätmata, ronides ühelt seksioonilt teisele; 11)roomab erineval moel, toetudes küünarvarrele ja põlvedele, peopesadele ja jalalabadele, roomates kõhuli käte abil;	8)sooritab õigesti kõiki põhiliikumisi (kõndsamm, jooks, hüpped, vise, ronimine); 9)sooritab hoojooksult rütmiliselt kõrgus- ja kaugushüppeid; 10) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt; tabab täpselt märki (horisontaalset, vertikaalset, läbi rõnga); 11)lööb tagasi, pörgatab tagasi ja söödab palli erineval moel; 12)viskab palli parema ja vasaku käega 5-12m kaugusele; 13)tabab liikuvat märki; 14)valdab „pallikooli“ 15) ronib mööda redelit ühel või erinevatel meetoditel;
---	--	---

Liikumismängud

1-3 aastane laps: 1)mängib koos õpetaja ja kaaslastega, toimib vastavalt õpetaja juhendamisele; 2)peab kinni elementaarsetest mängureeglitest, lepib liikumises teiste lastega kokku, orienteerub ruumis; 3)annab edasi mängu tegelaste lihtsamaid tegevusi;	3-5 aastane laps: 1)näitab algatusvõimet erinevate liikumis- ja võistlusemängude korraldamisel; 2)omab liikumismängus juhtivat rolli; 3)peab õpetaja meeldetuletusega kinni kokkulepitud mängureeglitest, märkab eksimusi;	5-7 aastane laps: 1)mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne); 2)peab kinni kokkulepitud mängureeglitest; 3)iseseisvas tegevuses kasutab erinevaid liikumis- ja võistlusemänge; 4)iseseisvalt korraldab kaaslastega tuttavaid liikumismänge, oskab valida juhtmängijat; 5)oskab õiglaselt hinnata enda ja teiste tulemusi; 6)mõtleb mängudele oma variandid;
---	---	--

Erinevad spordialad

1-3 aastane laps: 1)kelgutab, laseb õpetaja toel jäär ajal liugu; 2)sõidab 3-rattalisel jalgrattal;	3-5 aastane laps: 1)kelgutab mäest alla, ronib märke, laskumisel pidurdab;	5-7 aastane laps: 1)kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (suusad, kelgid jne);
--	---	---

	2)iseseisvalt laseb liurajal liugu; 3) sõidab 2- ja 3-rattalisel jalgrattal, täites liiklusohutuse eeskirju, sooritab pöörded; 4)suusatab liugsammul, sooritab üleastudes pöörded, ronib külge ees märke; 5)teab ja nimetab spordialasid;	2)suusatab vahelduval- ja liugsammul, ronib märke, laskumisel pidurdab; 3)võtab aktiivselt osa spordielementidega mängudest (sulgpall, korvpall, jalgpall, hoki jt) 4)teab ja nimetab erinevaid suve- ja talvespordialasid, Eesti tuntumaid sportlasi;
Tants ja rütmika		
1-3 aastane laps: 1)liigub vastavalt muusika iseloomule; 2)sooritab lihtsamaid rütmiliikumisi: jalaga trampimine, plaksutamine, käelabade keeramine; 3)sooritab täiskasvanu ettenäitamisel lihtsa tantsu;	3-5 aastane laps: 1)liigub vastavalt muusika iseloomule; 2)võtab tantsuasendeid; 3)sooritab tantsuliigutusi: vedru, hüpped, galopp, pöörased jmv. 4)hakkab lõpetama tantsu vastavalt koos muusikaga;	5-7 aastane laps: 1)kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, jne); 2)väljendusrikkalt ja rütmiliselt sooritab liikumist erinevate vahenditega; 3)sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi; 4) väljendusrikkalt ja rütmiliselt liigub vastavalt muusika iseloomule ja tempole; 5) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga; 6)annab edasi lihtsa rütmimustri; 7)sooritab elementaarseid tantsusamme, rahvatantsu elemente;

Valdkonna Liikumine integreerimine õppe- ja kasvatustöösse:

Lapse liikumisharjumised kujunevad eelkoolieas. Liikumine on tähtis nii lapse füüsilise, vaimse kui sotsiaalse arengu seisukohalt. Liikumine lülitatakse teistesse õppe-, kasvatus- ja vaba aja tegevustesse, seostatakse mängu, jalutuskäikude ja tööga. See muudab kõik tegevused laste jaoks palju huvitavamaks, paremini teostatavaks ning tulemused paremaks.

Õpitud liikumisoskuste rakendamine tõstab lapse mõtlemise arengu potentsiaali, tugevdab tervist, suurendab vastupidavust pingetele.

Teiste valdkondade integreerimine liikumistegevusse aitab rakendada nendes valdkondades saadud teadmisi ja oskusi, samas mitmekesistab ja teeb liikumise huvitavamaks.

3.1 LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

Üldoskused

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- 1) mänguoskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) enesekohased oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist

1 – 3 aastane	3 – 5 aastane	5 – 7 aastane
Mänguoskused		
1-3 aastane laps mängib peegeldusmänge: 1) Tunneb rõõmu mänguliigutuste kordamisest; veel ei võta endale rolli, kuid jälgendab tegevusi; 2) kasutab mängus esemeid-asendajaid; 3)kommenteerib oma igapäevast või mängulist tegevust; 4)Tegeleb esemetega üksinda või teiste laste kõrval 5)Kordab täiskasvanu tegevusi	3-5 aastane laps mängib rollimänge: 1) rollimängus võtab endale rolli ja annab rollile nimetuse 2)täidab mängulisi tegevusi 3)kasutab esemeid-asendajaid, ilmutab reaalseid ja mängulisi suhteid 4)laps on vastastikes suhete teiste lastega (lepib kokku rollijaotuse ja mängu sisu üle vastavalt mängu sisulisele arengule 5)algatusvõimeline loomaks esemelist keskkonda iseseisvaks mänguks	5–7aastane laps: 1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskendumas; 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast, nt loetud raamatud või telesaated; 3) algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu; 4) täidab mängudes erinevaid rolle; 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda

		mängukaaslastega <i>kokkuleppele;</i> 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus; 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid; 9) püüab saada rollimängus osalejaks: asendab mängus tegevuse sõnalise selgitusega („Sõime ära ja nüüd lähme reisima“); kasutab rollimängus väljaütlemisi ja vestlust teiste lastega; individuaalseid soove ühitab ühise mängu sisuga ja enesele võeturolliga; 10) lavastusmängudes võtab enesele mängu korraldaja ja kõikide rollide esitaja osa; loob ja mängib läbi terviklikud süžeed; kavandab erinevate kangelaste tegevusi; 11) tunneb rõõmu kuulumisest mängu ja kaaslaste tunnustusest; 12) püüab didaktilises mängus saavutada püstitatud eesmärgid; oskab järgida mängu loogikat (käikude järjekord, reeglitest kinnipidamine)
Tunnetus- ja õpioskused		
1-3 aastane laps: 1) jälgendab aktiivselt eakaaslasi ja täiskasvanuid; 2) mõtleb nii kaemuslik-esemeline kui esemeliselt, kasutab suhtlemisel kõnet; 3) tegutseb täiskasvanu juhendamisel, on suuteline keskenduma kuni 10 minutit; 4) pöördub abi saamiseks täiskasvanu poole; 5) täiskasvanu juhendamisel tunneb ära ja näitab õigesti esemed ja nende osad piltidel s.o. samastab kujutlust pildil reaalse esemega; 6) kujutab tegevuses esemeid, loomi; 7) asetab 2- ja 3-mõõtmelisi esemeid vormile sobivatesse avadesse;	3-5 aastane laps: 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg) 2) mõtleb kaemuslik-kujundlikult 3) tegutseb sihipäraselt täiskasvanu juhendamisel, on suuteline keskenduma kuni 20 minutit; 4) viib alustatud tegevused lõpuni; 5) saab aru ja kasutab tegevuses täiskasvanu poolt pakutud tegevusmudeleid; 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada täiskasvanu juhendamisel; 7) katse-eksituse meetodil leiab probleemidele lahenduse	5–7aastane laps: 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna; 2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi; 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi; 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni; 5) tegutseb uues olukorras täiskasvanu juhiste järgi; 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada; 7) valdab loogilisi opereerimisi: analüüsib, rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel, võrdleb, teeb

8)rühmitab esemeid vormi, suuruse ja värvi järgi; oskab asetada esemed vastavalt suuruse järjekorras (suur, väiksem, väike); 9)käe tegevus on silmaga kontrollitav; 10)konstrueerib klotsidest lihtsaid asju ja kasutab neid mängus; 11) otsib oma tegevuses võimalusi rahuldava tulemuse saavutamiseks;	8) on võimeline leidma sarnasuse ja erinevuse, rühmitab esemeid vormi, suuruse ja värvi, materjali faktuuri ja otstarbe järgi; 9) kokku puutudes uute esemetega, püüab teada saada nende omadusi	kindlaks sobivuse, võtab osa rühmavestlustest; 8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.
Sotsiaalsed oskused		
1-3 aastane laps: 1) on kohanenud muutunud elukorraldusega; 2)oskab eristada korraldusi „tohib“ – „ei tohi“ ja adekvaatselt reageerida keelamisele (ei karju, ei nuta, ei visku põrandale, kergesti lülitub ümber teisele tegevusele, rahuneb kiiresti); 3)oskab tegutseda esemetega vastavalt nende sotsiaalsele suunitlusele; 4)on omandanud elementaarsed eneseteenindusoskused; 5)tegutseb iseseisvalt täiskasvanute abita, ütleb ja demonstreerib „Mina ise!“; 6)pöördub täiskasvanu poole abipalvega; 7)aktiivselt lülitub paarismängu täiskasvanuga;	3-5 aastane laps: 1)tunneb rahulolu sooritades talle huvitavat ja teistele vajaliku-kasulikku tegevust; 2)on hakanud reguleerima enda käitumist vastavalt üldlevinud käitumisnormidele, on võimeline, on võimeline hetkelisi soovide tagasi hoidma; 3)on võimeline suhtlema täiskasvanutega nii reaalsel kui abstraktsel teemadel; 4)esitab täiskasvanule meelsasti küsimusi; 5)on võimeline märkama laste ja täiskasvanute emotsionaalset seisundit; 6)tunneb kaasa lähedastele täiskasvanutele ja teistele lastele; 7)valdab elementaarseid viisakusreegleid; 8)kasutab suhtlemisel nii verbaalseid kui mitteverbaalseid vahendeid; 9)tunneb mõnu huvitava ja teiste jaoks kasuliku toimingu sooritamist; 10)laps on vastastikes suhetes teiste lastega (lepib kokku rollijaotuse ja mängu sisu üle vastavalt mängu sisulisele arengule).	5-7 aastane laps: 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses; 2)on võimeline käitumise tahteliseks regulatsiooniks, näidates üles selle adekvaatsust; 3) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu; 4) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise; 5)omab algatusvõimet suheldes õpetajate, lasteaia töötajate ja teiste laste vanematega; 6)toetab vestluse teemat, mis on algatatud täiskasvanu poolt, vastab küsimustele ja reageerib palvetele; 7)vestleb erinevatel teemadel (igapäevastel, ühiskondlikel, tunnetuslikel, isiksuslikel) 8)suhtlemisel täiskasvanuga ilmutab austust; 9)osaleb rühma reeglite kujundamisel; 10)järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme; 11) oskab teistega arvestada ja teha koostööd; 12) loob sõprussuhteid, oskab eakaaslastega kokku leppida

		13) on võimeline looma püsivaid suhteid eakaaslastega; 14) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest; 15) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel; 16) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad; 17) selgitab oma seisukohti; 18) tahab tegeleda huvitavate asjadega, oskab ise leida endale tegevust, püüab midagi uut teada saada (teave, mängud, erinevate esemete käsitlemine); 19) näitab üles eneseaustust ja –väarikust, võib ühistegevuses kaitsta oma seisukohti; 20) on ettevaatlik, ettenägelik võõras olukorras, väldib võimalikke traumasid.
Enesekohased oskused		
1-3 aastane laps: 1) on emotsionaalselt osavõitlik, on tundlik täiskasvanute suhtumise suhtes, vajab emotsionaalset tuge; 2) näitab lähedaste vastu armastust ja õrnust; 3) tekib ettekujutus ümbritsevatest ohtudest; 4) huvi ümbritseva vastu avaldub tunnetuslikus ja kehalises aktiivsuses, vajaduses suhelda vahetult ümbritsevate inimestega; 5) saab hakkama elementaarse eneseteenindamisega;	3-5 aastane laps: 1) mõistab, et tuleb oma emotsioone väljendada sobival viisil, kuid tegelikkuses alati see ei õnnestu eneseregulatsioon 2) mõistab enda häid omadusi ja oskusi; 3) oskab tuttavates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele, on võimeline tahteliseks eneseregulatsiooniks, täidab õpetaja korraldusi. 4) tunneb suurt rahuldust huvitavast ja teistele kasulikust tegevusest; 5) elab emotsionaalselt üle kaaslase tõrjuvat suhtumist ja kiusamist; 6) algatab mängu ja tegevusi, kuid vaja rollijaotuses täiskasvanu abi, tunneb rahulolu eelseisvast üritusest; 7) on raskuste ületamiseks võimeline tahtelisteks pingutusteks; 8) suhtub hoolikalt asjadesse, kasutab neid vastavalt otstarbele ja paneb kohale;	5–7 aastane laps: 1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada; 2) tahab teistele meeldida, emotsionaalsed üleelamised on sügavamad ja nende avaldusvorm on mitmekesine; 3) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi; 4) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele, on võimeline tahteliseks eneseregulatsiooniks, täidab õpetaja korraldusi; 5) algatab mängu ja tegevusi, tunneb rahulolu eelseisvast üritusest; 6) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest; 7) näitab üles järjekindlust, kannatlikust ja oskust ületada raskusi; 8) püüab omandada uusi oskusi ja teadmisi; 9) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda; 10) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;

	9)aitab õpetajal pärast meisterdamist korrastada ruume; 10)omab esmast ettekujutust tervislikust eluviisist ja ohutusest; 11)saab hakkama eneseteenindamisega	11) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.
--	--	---

4 Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus

Lapse arengu hindamine on üks osa igapäevasest õppe-kasvatustsüklist. Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguvestluse, mis:

- Annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest
- Selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes (lisa 2013)

Õpetajad jälgivad last tema igapäevastes tegevustes, vabamängus, õpetaja poolt suunatud tegevuses. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad oskused ja tulemused. Lapse arengut hinnatakse lähtudes lapse individuaalsetest saavutustest, tema isikupärast ja huvidest.

Eesmärk:

- 1) Määrata lapse arengutase.
- 2) Töötada välja lapse edaspidise arengu kava (kuidas täiustada tema teadmisi ja oskusi).
- 3) Nõuanded lapsevanematele.

Ülesanded: Luua lapsele sellised arengutingimused, mis aitavad kaasa üldinimlike (emotsionaalne intelligentsus) ja intellektuaalsete oskuste kujunemisele, võimaldavad arvestada tema isiksuse omapäraga nii tunnetustegevuses kui ka füüsilises ja esteetilises arengus.

Hindamise põhimõtted:

Lapse arengu hindamise ja arenguvestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel. Lasteasutuse õppekava läbinule annab lasteasutus välja koolivalmiduskaardi, milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused. Vamem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.

- 1) Hindamine toimub väljatöötatud kava järgi igale arengujärgule (valitakse mängulised harjutused, kirjalikud ja suulised ülesanded, kasutatakse näitlikke vahendeid).
- 2) Lapse poolt õppekava omandamise dünaamikat näitava skeemi täimine (kahe poolaasta võrdluses). Skeemilt on näha, kas lapse arengu tulemused on paranenud, halvenenud või jäänud samale tasemele.
- 3) Saadud tulemuste järgi tehakse järeldused, pannakse paika õpetaja töö strateegia, tuuakse välja tugevad ja nõrgad küljed, töötatakse välja meetodid soovitud tulemuse saavutamiseks ja puudujääkide kõrvaldamiseks.
- 4) Kokkuvõtete tegemisel on eksimiste vältimiseks vaja: teada antud eale püstitatud õpieesmärgid; tulemusi hinnata vastavalt nõudmistele (tasemed); luua

rahulik õhkkond (mänguline olukord, individuaalne vestlus, loominguline tegevus jne.); arvestada lapse tervislikku seisundiga ja isikupäraga.

- 5) Lõpliku hinnangu andmisel lapsele arvestatakse erineva arengutaseme tulemusi. Positiivse protsenttulemuse saamiseks summeeritakse kõrge ja keskmise tulemusega laste protsent ja saadakse õppekava täitnud laste protsent. Madala tulemuse protsentarvu kõrge ja keskmise tulemusega ei summeerita.
- 6) Hindamistulemusi arutatakse pedagoogilises nõukogus, otsitakse ebapiisavate õpitulemuste põhjuseid igas õppekava osas eraldi, kavandatakse õpetaja edasist tööd lastega.
- 7) Õppeaasta alguses ja keskel viib õpetaja lastevanematega läbi arenguvestlused.

Hindamise etapid:

I – september

II – jaanuar

III – mai

1-3 aastastel lastel on individuaalsed kohanemislehed, kuhu õpetaja teeb oma märkmed.

4.1 Arengumapp

Eesmärk:

- 1) Annab võimaluse tutvuda iga lapse isikupäraga.
- 2) Võimaldab dünaamiliselt ja etapiviisiliselt jälgida muutusi lapse arengus.
- 3) Võimaldab lapse individuaalse arengu süsteemi väljatöötamist eelseisvaks õppeaastaks.

Sisu:

Arengumapis hoitakse kõiki lapse lasteaia tegevusega seotud materjale. Need on joonistused, aplikatsioonid, lapsega tehtud intervjuud, lapse loodud jutud ja naljandid, fotod jne.

Töö vormid:

- 1) Arengumapp on lapsele alati kättesaadav – ta võib selle koju võtta ja vaadata koos vanematega.
- 2) Lapsevanemad võivad mappi lisada koduseid materjale.
- 3) Igal reedel lisatakse arengumappi uued materjalid ja mapp antakse lapsele enesehinnanguks.
- 4) Otsustava valiku mapi sisu kohta teeb laps.

Tagasiside:

- 1) 4 korda aastas intervjuu lapsega ja tema enesehinnang õpi- ja temaatiliste mänguliste tegevuste järgi. Kaasatud on 3-7 aastased lapsed.
- 2) Lapsevanemate kommentaarid märgitakse 2 korda aastas. Koos õpetajaga töötatakse välja lapse individuaalse arengu süsteem.

4.2 Koolivalmiduskaart (lisa 2011)

Iga koolimineva lapse kohta täidetakse lasteaias individuaalsuse koolivalmiduskaardi

milles on kirjeldatud lapse arengu tulemused iseloomustades:

1) tunnetus- ja õpioskuseid:

lapse oskus tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse –taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

2) sotsiaalseid ja mänguoskuseid:

lapse oskus teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest. Mänguoskused.

3) enesekohaseid oskuseid:

lapse suutlikus eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

4) kõne arengut: *lapse igapäevane suhtlemine, õige hääldus, sobivate grammatiliste vormide kasutamine ja mitmekesine lauseehitus, huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, lugemise ja kirjutamise esmased oskused.*

5) üldfüüsilist arengut: *lapse soov liikuda ja rõõm liikumisest, sihipärase tegevuse nimel pingutamine, aktiivne tegutsemine üksi ja rühmas, kehalise aktiivsuse olulisuse mõistmine, hügieeni- ja ohutusnõuete täitmine.*

6) kokkuvõtte lapse koolivalmidusest:

✓ *Lapse arengu tugevatest külgedest (õppe- ja kasvatustegevuses, sh huvidest ja motivatsioonist)*

✓ *Lapsel toetamist vajavatest külgedest, soovitud edaspidiseks (lasteasutuses rakendatud tugiteenustest, mida on vaja jätkata)*

✓ *Arvamus koolivalmiduse kohta*

Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse koolivalmiduse hindamise põhimõtteid ja korraldust.

Koolivalmiduskaart väljastatakse lapsevanemale lapse lasteasutusest lahkudes. Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli.

5. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus (lisa 2013)

Erivajadustega laps on laps, kelle

Võimetest

Terviseseisundist

Keelelisest ja kultuurilisest taustast

Isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks

Erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse juhataja.

Üldpõhimõtteid:

Arendustegevuse alustamine niipea, kui selle vajadust on märgatud

Individuaalne lähenemine vastavalt lapse arenguliste erivajadustele ja keskkonna võimalustele

Perekonna ja spetsialistide kaasamine, meeskonna-ja võrgustikutöö

Lapse perekonna nõustamine ja juhendamine tegevusteks oma lastega

lapse ja perekonna iseseisvuse toetamine nii palju, kui see võimalik on

5.1 . Erivajadustega lapse toetamise korraldus

Erivajadustega lapsed selgitatakse välja sügisel:

1) ankeetküsitluste kaudu uutele lastevanematele,

2) vaatluste kaudu,

3) erispetsialistide kontrolli kaudu (logopeed, psühholoog jne).

Erivajadusega lapsed on:

1) eesti keelt teise keelena kasutavad lapsed;

2) kõnehäiretega lapsed;

3) üliaktiivsed lapsed;

4) vasakukäelised lapsed;

5) andekad lapsed;

6) kerge füüsilise puudega lapsed;

7) koolipikendusel olevad lapsed;

8) tunnetus multikultuursed lapsed.

Arvestatakse järgmisi arenguvaldkondi:

1) kommunikatiivsed oskused: suuline kõne, mõistmine kõne, hääliku ja foneemitaju, lugemine, etteloeatud teksti mõistmine jne;

2) kognitiivsed oskused: vaatlus- ja kuulamisoskus, silma ja käe koostöö;

3) sotsiaalsed oskused: suhtlemine eakaaslaste ja täiskasvanutega, käitumine;

- 4) *motoorika: üld- ja peenmotoorika;*
- 5) *eneseteenindus: riietumine, oma asjade korrashoidmine, söömine;*
- 6) *üldtervislik seisund.*

5.1.1. Tasandusrühma õppekava (lisa 2018)

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine ja korraldamine:

Tasandusrühma vastuvõtu tingimused

Tasandusrühma võetakse vastu laps, kellel on:

- *hääldamis- ja fonatsioonipuuded – kõne rütmi ja tempo puuded, düslaalia, rinolaalia, düsartria, anartria*
- *süsteemsed kõnepuuded – alaalia, afaasia*
- *teisased kõnepuuded – tingitud kergest kuulmispuudest, psüühikahäiretest ilma vaimse alaarenguta*
- *segatüüpi spetsiifilised arenguhäired*

(EV Haridusministeeriumi määrus 02.06.1999 määrus nr 33)

Tasandusrühmas, kus käivad kõnehälvetega ja spetsiifiliste arenguhäiretega lapsed, on laste arv 12. (Koolieelsete lasteasutuste seadus 18.02.1999 §7)

Lapse suunamine tasandusrühma toimub lapsevanema või hooldaja avalduse ja nõustamiskomisjoni otsuse alusel. Lapsevanem esitab nõustamiskomisjonile alljärgnevad dokumendid:

1. *lapse sünnitunnistuse koopia*
2. *iseloomustus rühmaõpetajalt või eripedagoogilt*
3. *logopeedi otsus*
4. *psühhiaatri tõend*
5. *vajadusel teiste spetsialistide tõendid*
6. *rehabilitatsiooni plaani koopia (kui on olemas)*

Tasandusrühmas kavandatava töö aluseks on:

- *raamõppekava alusel välja töötatud Tallinna Raadiku lasteaia õppekava*
- *Tallinna Raadiku lasteaia tegevuskava*
- *rühma tegevuskava*
- *individuaalsed plaanid*

Individuaalse töö planeerimise aluseks on logopeedi individuaalne töö lapsega, arengu analüüs, arenguestlus. Vajadusel kaasatakse lapsevanemad, logopeed, muusika- ja võimlemisõpetaja, juhtkond, sotsiaaltöötaja ja tervishoiutöötaja.

Logopeedi ülesanne lasteaias Raadiku on esmalt selgitada välja kõik lasteaias olevad lapsed, kes vajavad kõne korrigeerimisel logopeedi abi. Nõustada

kõneravi vajavate laste lapsevanemad, vajadusel suunata laps nõustamiskomisjoni. Uurida põhjalikult tasandusrühma suunatud laste häälduse ja kõne seisundit. Koostada iga kõneravi vajava lapse kohta häälduse uurimise protokoll ning tööplan. Konsulteerida lapsevanemaid ja õpetajaid kõneravi puudutavates küsimustes. Kui tasandusrühma tuleb 3 – 4 aastane laps, paneb nõustamiskomisjon talle tähtajalise suunamine. Kui lapse kõne saab korda, peab asutus leidma lapsele koha tavarühmas. Logopeed kontrollib kõigi sügisel kooli minevate laste kõne seisundit, vajadusel anda välja tõend otsusega kõne seisundi kohta.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on:

Kaasa aidata erivajadusega lapse võimetekohaseks arendamiseks, kasutades maksimaalselt tema potentsiaali.

Valdkonna Tasandusrühma õppekava sisu:

Erivajadusega laste arendustegevus on kõige olulisem tugineda lapse arengulisele vanusele ja lähtuvalt sellest seada lastele jõukohased eesmärgid. Seejärel tuleb konkretiseerida arendustegevused ja luua õpetamise süsteem, valida õpetamise meetodid ja vahendid.

Tasandusrühmas on lapsed vastavalt kõne arengu tasemele jaotatud kolme gruppi, kus

- 1.ehk noorem grupp on kõige madalama kõne arengu taseme juures,
- 2.ehk keskmine grupp keskmise kõne puudega ja
- 3.ehk vanemas grupis on kõige enam arenenud kõnega lapsed.

Arenevad mõtlemisoperatsioonid (võrdlemine, järjestamine, rühmitamine erinevate tunnuste järgi, üldistamine, järelduste tegemine, põhjus – tagajärg seoste mõistmine). **Kaemuslik – kujundilise mõtlemise** etappi jõuab laps siis (tavaarengu korral neljandal ehuaastal), kui suudab mõelda ka vahetult mittetajutavatest asjadest, s. o. toetuda kujutlustele ja lahendada probleem mõttelises plaanis e. varem kogetud meenutades. Kui varem tuli probleemi lahendamises praktiliselt kõik variandid läbi proovida, siis nüüd saab osa lahendusvariante eelnevalt ette kujutada ega ole vaja neid täielikult läbi proovida. Koolieelse ea lõpuks (eakohase arengu korral) kujunevad **verbaalse mõtlemise** elemendid: probleemide lahendamisel toetutakse sõnatähendustele, st. meelelisele kogemusele lisandub verbaalne (sõnaline) teave. Nimetatud mõtlemise tasandile jõuab laps koolieas, koolieelikud on võimelised tegema lihtsamaid mõttelisi järeldusi, mõtestama lahti põhjus- tagajärg seoseid. Seejuures toetuvad nad varasemale sotsiaalsele ja tunnetuslikule kogemusele, probleemi lahendusi suudetakse kirjeldada ja põhjendada (miks – küsimused). Seega läbib mõtlemise oma arengus kolm etappi, mis on omavahel tihedalt seotud. Iga järgnev etapp eeldab kindlasti eelmise läbimist, st. toetub sellele. Kui laps oma mõtlemise arengus jõuab kõrgemale astmele, ei tähenda see eelmise etapi hääbumist. Raskuste korral pöördutakse alati tagasi mõtlemise madalamate vormide juurde. Teine mõtlemise suund, mõtlemisoperatsioonide kujunemine, toetub kujutlustele esemetest, nende tunnustest ja suhetest, millega laps õpib erineval moel opereerima. Selle tulemusel lapse tajud põimuvad mõtlemise teise vormi – kaemuslik – kujundilise mõtlemisega. Nii viib valik etteantud näidise järgi üldistuste tegemisele ja rühmitamisele, erinevate tunnuste süstematiseerimine loob aluse

järjestamisele. Mõtteliste järelduste tegemine ja põhjus – tagajärg seoste lahtimõtestamine sisaldab juba verbaalse mõtlemise element. Mõtlemise arendamine eeldab probleemsituatsiooni analüüsimise ja sellele vastava tegutsemisoskuse kujundamist: probleemi märkamine, soovitud tulemuse teadvustamine, ülesande tingimuste analüüsimine ja tegevusplaani koostamine, vahendite valik ja nende katsetamine, tulemuse hindamine ning saadud kogemuse verbaliseerimine.

Arendustegevus peab läbima järgmised etapid:

Kaemuslik – tegevusliku (praktilise) mõtlemise kujundamine:

- kindla tähendusega esemete kasutamiskiiside kujundamine (lusikas, tass jne.);
- abivahendite kasutamisoskuse kujundamine (vahendid millegi kätte saamiseks). Tegemist on ülesannetega, kus laps käega asja kätte saama ei ulata ning peab kasutama nn. käepikendust (kepp, harjavars) või eset, mis ta soovitud asjani tõstab (tool, pink, kast);
- abivahendite leidmine lähemast ümbrusest (sobivaim valik);
- tööriistu imiteerivate abivahendite kasutamine;
- vahe – eesmärkidega ülesannete lahendamine (kaheosalised ülesanded). Need on ülesanded, kus laps peab abivahendi, mis aitab tal lõpptulemust saavutada, enne leidma (kätte saama) või ise valmistama;
- põhjus – tagajärg situatsioonide mõistmine ja praktiline lahendamine.

Kaemuslik – kujundilise mõtlemise arendamine:

- praktilises tegevuses saadud kogemuste üle kandmine kaemuslik – kujundilise mõtlemise situatsiooni (pildil kujutatud probleemi lahendamine varasemat praktilist kogemust meenutades);
- piltidel kujutatud isikute ja esemete vaheliste seoste mõistmine;
- piltidel kujutatud sündmuste järjekorra mõistmine (seeriapildid);
- piltidel kujutatud põhjus – tagajärg seoste mõistmine;
- rühmitamisoskuse kujundamine rühmitamisaluse välja toomisega (esemete ja esemepiltide rühmitamine erinevate tunnuste järgi: värvus, kuju, suurus, materjal, funktsioon jne.);
- esemete ja esemepiltide järjestamine teatud tunnuse järgi (suurus, raskus, liikumiskiirus jne.);
- neljanda liigse eristamine piltidel;
- tasapinnalise skeemi koostamine, toetudes ruumilisele näidisele;
- esemete ja esemepiltide leidmine sõnalise kirjelduse järgi;
- tegevuspildi leidmine sõnalise kirjelduse järgi;
- pildi ja teksti kokku viimine.

Arenevad mõtlemisoperatsioonid (võramine, järjestamine, rühmitamine erinevate tunnuste järgi, üldistamine, järelduste tegemine, põhjus – tagajärg seoste mõistmine). Mõtlemise esimene vorm – **kaemuslik – praktiline mõtlemine** – kujuneb ja areneb praktilises tegevuses ja on suunatud praktiliste ülesannete lahendamisele kogu inimelu kestel. Väikese lapse (1 – 3a eakohase arengu korral) mõtlemise objektiks on see, mida ta parasjagu teeb. Probleemi suudab laps lahendada ainult praktiliselt tegutsedes, kusjuures iseloomulik on praktiline proovimine e. ülesande lahendamise katse ja eksituse meetodil. Antud

mõtlemisvormi kujundamine seisneb erinevate töö- ja abivahendite kasutama õpetamises, last tuleb ergutada erinevaid lahendusi proovima. Saadud kogemus kinnistatakse ja üldistatakse kõne abil.

Verbaalse mõtlemise elementide kujundamine:

- *objektide nimetamine sõnatähenduse järgi (n. palutakse lapsel nimetada asju, mis on ümmarguse ja ovaalse kujuga; elus ja eluta jne.);*
- *neljanda liigse sõna esitamine sõnareas;*
- *objektide reastamine teatud tunnuse (pikkus, temperatuur, vanus jne) järgi jutukese põhjal;*
- *hulgakujutluste loomine ning lihtsamate avitamisoperatsioonide kujundamine;*
- *mõistatuste lahendamine;*
- *põhjus – tagajärg seoste mõistmine tekstis;*
- *jutukese jätkamine ette antud alguse järgi;*

Mõtlemisiülesannete täitmine toimub last ümbritsevat keskkonda tundma õpetades, matemaatikas, kujutavates tegevustes, kõnearenduses, mängudes, eneseteenindamisoskuste kujundamisel ja kõigil võimalikel juhtudel igapäevaelu käigus.

Valdkond: Mina ja keskkond

Valdkonna ülesandeks on terviklike ja õigete kujutluste loomine lapsest endast, teda ümbritsevatest inimestest, esemetest, ning nähtustest. Oluline on, et lapsed omandaksid vastavaid teadmisi terviklikult ja süsteemselt, mis tagab lapse orienteerumise lähieesmärges ning oma staatuse mõistmise. Ümbritsevaga tutvumine toimub valdavalt vaatluse ning eakohase praktilise tegevuse vahendusel. Arendustegevuse etapid antud valdkonnas on järgmised:

- *iseenda tundma õppimine: enda äratundmine peeglis, fotol; keha- ja näoosade tundmine, nende funktsiooni teadvustamine; orienteerumine oma kehal (mis on all, mis üleval, paremal, vasakul);*
- *perekond ja lapse staatus selles (ema, isa, vanaema, vanaisa, poeg, tütar, õde, vend; nende rollid);*
- *sotsiaalsed nähtused (tähtpäevad ja peod, käitumine ja suhtlemine peol);*
- *täiskasvanute tööd ja tegemised;*
- *esemed (igapäevaeluks kasutatavad asjad, mänguasjad, esemepildid), nende funktsioonid ja kasutamiskiisid;*
- *loodus: eluta loodus- kivid, muld, vesi, liiv; elusloodus – taimed, loomad; elus- ja eluta looduse vahelised seosed (n. ilma veeta taimed kuivavad); loodusnähtused.*

Ümbritseva keskkonnaga tutvumine toimub õppekäikudel ja igapäevaelu käigus. Saadud kogemusi ja kujutlusi kinnistatakse praktilistes tegevustes ning kõnearenduses.

Valdkond: Keel ja kõne

Kommunikatsioon

Kõne on valdkond, mis kõiki arenguvaldkondi integreerub. Seega toimub kõnearendus kõigis organiseeritud tegevustes ning ka igapäevase elu käigus.

Kõnearenduse tähtsaim ülesanne on tagada lapse kõne funktsioneerimine (kasutamine) sõltumata selle üldisest seisundist.

Kõne mõistmine. Enne aktiivse kõne kujunemist peab laps õppima ümbritsevate kõnet mõtestatult tajuma. Vajalikud on mitmed eeluskused: kuulmistähelepanu, kõnekuulmine, ütluse säilitamine mälus, teatud kujutlused ümbritsevast jm. Neile lisanduvad konkreetseks oskused: sõnatähelepanu, lause ning ütluse tähenduste ja mõtte mõistmine. Tavaarengu korral kujuneb see osaliselt juba esimesel eluaastal ning jätkub kogu kolieelse ea vältel. Kõne mõtestatud tajumise tagavad praktiline tegevus ja selle verbaliseerimine täiskasvanu poolt ning suhtlemine täiskasvanute ning eakaaslastega.

Kõne kasutamine suhtlemiseks. Et laps hakkaks suhtlema, peab ta eelnevalt läbima mitteverbaalse suhtlemise etapi (silmside, ühine tegevus, osutamised), koogamise ja lalina perioodi. Verbaalne suhtlemine areneb lapsel kahes paralleelses liinis: laps – täiskasvanu ning laps – laps. Suhtlemine algab esimese liini arenguga ning jätkub kogu koolieelse ea jooksul peamiselt lapse ja täiskasvanu koostegEVuses, mis on valdavalt praktiline. Lapse tegutsemine koos eakaaslastega ning sellega kaasnev suhtlemine kujunevad hiljem. Suhtlemisõskuse arendamine eeldab spetsiaalsete situatsioonide loomist, kus laps oma tarvete rahuldamiseks on sunnitud täiskasvanu, hiljem ka eakaaslaste, poole pöörduma (töövahendi, abi jne. küsimine). Eakaaslastega suhtlemist stimuleerivad mitmesugused kollaktiivsed tegevused, eriti mõjutab seda rollimäng. Suhtlemisel tuleb arvestada lapse kõne tasemega, vajadusel kombineeritakse verbaalne suhtlemine mitteverbaalse suhtlemise vahenditega (osutav žest, lihtsustatud viibe). Kui verbaalne suhtlemine osutub võimatuks, tuleb laps varustada mitteverbaalsete / alternatiivsete suhtlemisvahenditega (viipekeel, lihtsustatud viiped, piktogrammide kasutamine). Koolieelik kasutab kõnet kolmes põhilises funktsioonis: teabe vahendamiseks (informatiivne funktsioon), oma ja teiste tegevuse reguleerimiseks – planeerimiseks ning tunnetustegevuse tarvis.

Kõnefunktsioonide all mõistetakse kõneaktide üldistatud eesmäärke e. keelesüsteemi kasutamist sotsiaalsete ülesannete täitmiseks inimühiskonnas.

1. **Informatiivne funktsioon** avaldub suhtlemises, kui laps tahab mingit teavet teistele edastada või seda hankida. Ta esitab küsimusi, nimetab midagi, osutab millelegi ja väljendab suhteid. Nimetatud funktsiooni arengut toetavad kõik kõrvuti (n. joonistamine väikestes rühmades) ning koostegEVused (kollektiivne joonistamine, rollimäng jm.), kus on tagatud lapse suhtlemine.
2. **Reguleeriv – planeeriv funktsioon.** Esialgu on laps see, kelle toiminguid täiskasvanu poolt suunatakse. Esmalt reguleeritakse vahetult igat toimingut, hiljem nende ahelat. Reeglina toimub lapse tegevuse reguleerimine sõnalise korraldusega (n. Too emmele pall!). Järgnevalt hakkab laps reguleerima teiste, s.o. lähedaste täiskasvanute ja eakaaslaste tegevusi (andma korraldusi, soovitama midagi, õpetama jne.). Alles seejärel osutub võimalikuks lapse oma tegevuse reguleerimine kõne abil. Kõigepealt stimuleeritakse last rääkima sellest, mida ta parajasti teeb (tegevuse kommenteerimine). Kui lapse kõne seisund seda ei võimalda, kommenteerib tema tegevust täiskasvanu. Tegevuse etappide verbaliseerimine jätkub lapse ja täiskasvanu koostöös: abistavad küsimused ja tugisõnad. Järgnevalt aitab täiskasvanu last tegevuse lõppedes sellest verbaalset kokkuvõtet teha, st. tehtut kõnes fikseerida. Lõpuks jõutakse tegevuse plaani koostamiseni enne selle sooritamist. Esialgu toimub järgneva tegevuse etappide sõnastamine lapse ja täiskasvanu koostöös, hiljem õpib laps ise oma tegevusi kavandama.
3. **Tunnetustegevust** teenindab kõne, mida laps kasutab verbaalses mõtlemise ja verbaalse mälu mehhanismina. Juba koolieelik kasutab keelt mõtlemiseks, millegi meelde jätmiseks ja meenutamiseks, aga ka uute teadmiste hankimiseks. Esialgu toimub see praktilise tegevuse osalusel. Vastav kõnefunktsioon toetub tajude, kaemuslik – praktilise ja kaemuslik – kujundilise mõtlemise arengule. Teadmiste hankimine kõne abil on väikelapseas piiratud, kuid keeleliste vahendite osakaal teadmiste omandamisel lapse arenedes järjest kasvab.

– Keel- sümbolite süsteem mõtete, tunnete, soovide väljendamiseks (sõnade häälikuline koostis, tähendus, grammatika, lauseehitus)

- Kõne-keele häälduslik süsteem
- Mitteverbaalsed vahendid.

Kõne arengu tingimused

- Eakohane vaimne ja füüsiline areng
- Hästiarenenud meeleorganid: kuulmine, nägemine, kompimine
- Terve tsentraalne ja perifeerne kõneaparaat
- Normaalne kõnekeskkond (lapsega räägitakse).

Noorem grupp	Keskmine grupp	Vanem grupp
1. Laps oskab vaadata pilti, saab aru pildil kujutatavast. Areneb laste tähelepanu ja vaatlusoskus. 2. Laps oskab nimetada pildil olevaid esemeid, olevusi, tegevusi, loob seoseid sõna ja pildil kujutatava vahel. 3. Rikastub laste sõnavara. 4. Laps oskab vastata täiskasvanu küsimustele sõnadega. 5. Laps tutvub ümbritseva eluga piltide kaudu. 6. Laps püüab hääldada sõnu selgesti, mitte vahetades häälikuid ja silpe. 7. Laps tahab väljendada oma soove lühikeste lausetega, mitte žestidega. 8. Lapsel areneb suu ja keele liikuvus.	1. Lapsel areneb kuulumistähelepanu. 2. Laps oskab vaadelda nõutavat objekti. 3. Laps suudab igapäevasuhtluses toime tulla kaasvestlejana. 4. Areneb jutustamisoskus (muinasjutud, piltide kirjeldamine, sündmused oma elust). 5. Laps harjutab õppemängudes grammatiliselt õiget kõnet. Oskab kasutada ainsuse ja mitmuse käändeid. 6. Laps püüab hääldada häälikuid õigesti. 7. Laps oskab õiget pliiatsi hoidu. Teeb kirja eelharjutusi. 8. Areneb peenmotoorika. 9. Laps püüab kirjutada trükitähti.	Häälikud ja tähed. 1. Laps eristab häälikut ja tähte. Oskab kirjutada tähti. 2. Laps õpib kirjutama / maha kirjutama lühikesi sõnu, lauseid. 3. Laps loeb ühe – kahe silbilisi sõnu, lihtsaid lauseid. Täishäälikud, kaashäälikud. 4. Laps tutvub täis- ja kaashäälikutega. 5. Laps suudab teha häälikuanalüüsi ja kujunevad esialgsed foneemianalüüsi oskused.

Kõne arendamise töövormid, emakeele tegevuse liigid:

1. Lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevad teemad;
2. Vaatlemine – uurimine (elusolendid, esemed, pildid jne.), kõnelemine ja kuulamine, otsuste ja järelduste tegemine (iseseisvalt, grupis);
3. Kõne arendamine laste mängulise tegevuse kaudu – loovuse arendamine;
4. Õppekäik;
5. Vestlused (otsesed ja suunavad küsimused);

6. Jutustamine (küsimuste abil, olu- ja saripildi abil, sündmustest, isiklikest kogemustest või vahetutest tegevustest, esemete, olendite ja nähtuste kirjeldamine, näidise või plaani järgi jutukese koostamine, alguse või puuduva lõpu mõtlemine, korrigeerimine, ümberjutustus jne.);
7. Lastekirjanduse kasutamine (lugemiskeskus, ettelugemine, loetava žanriline mitmekesisus, luuletuse õpetamine);
8. Lavastusmängud – loovmängukeskus;
9. Mõistatused, vanasõnad;
10. Õppemäng (lapsega suhtlemine, keele ja huultemängud, silbimängud, mängitusmängud, välteharjutused, keeruliste mitmesilbiliste sõnade hääldamine, grammatiliste vormide omandamine lauses, sõnavara laiendamine jne.);
11. Ettevalmistus lugemiseks ja kirjutamiseks.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1,6 - aastane	2 - aastane	3 - aastane	4 – 5 -aastane	6 – 7 - aastane
Mõistab lihtsaid korraldusi. Reageerib oma nimele. Oskab nimetada tuttavaid esemeid. Püüab korrata kuulnud sõnu. Omandab järjest uusi sõnu. Meeldib mängida suheldes (peitus, tagaajamine).	Ütleb oma nime. Kasutab 2-sõnalist lauset. Mängu sisu vastab esemetele (auto, nukk). Leiab esemete hulgast nimetatud asju. Toob tuttavate eseme ka teisest toast. Kasutab oma soovide väljendamiseks liigutuste kõrval KÕNET	Peab meeles ja täidab 2-osalise korralduse. Laps eelistab sõnu žestidele. Ühendab sõnu 2 - 3 osalisteks lauseteks. Räägib latusalt korduste ja pausideta. Kõne on mõistetav ka võõrastele. Kasutab küsi-sõnu, mitmust, käände- ja pöördelõppe.	Hääldab häälikuid õigesti. Kuulab ja mõistab jutustatud/loetud lugu. Saab aru ja kasutab aja- ja ruumimõisteid. Räägib arusaadavalt toimunud sündmustest, 80% grammatikast õige. Räägib mina-vormis, kasutab asesõnu. Mängib sõnadega, moodustab riime jne.	Räägib selgelt, veatult. Jutustab meeleldi juhtunust. Tunneb huvi raamatute, juttude, muinasjuttude vastu. Mängib rollimänge, selgitab põhjus-tagajärg-suhteid.

Valdkond: Matemaatika

Elementaarsete matemaatiliste kujutluste loomine.

Matemaatiliste kujutluste loomine algab tajude, kõne ja mõtlemise esemesse vormi – kaemuslik - praktilise mõtlemise – arendamisega. Tajude arendamise tulemusel õpib laps esemeid, nende tunnuseid ning esemete gruppe eristama (vt. Psüühilised protsessid). Võrdlemine on aluseks esemete rühmitamisele, k.a. arvulise tunnuse järgi. Lapsed peavad mõistma, et esemete arv ei sõltu asjade suurusest, värvusest, vormist, funktsioonist ega ruumis paiknemisest. Arvu mõiste saab alguse naturaalarvust, mis on matemaatika üks põhimõisteid. Naturaalarvude matemaatika (aritmeetika) kaudu omandavad lapsed arvude ehituse, nende omaduse ning lihtsamad arvudega sooritatavad tehted (liitmine ja lahutamine). Arvu mõiste kujundamisel toetutakse esialgu reaalsele esemetele, seejärel tasapinnalistele kujunditele (piltidele). Matemaatika õpetamine on tihedalt seotud ka modelleerimisega – reaalne objekt asendatakse teda lihtsustava mudeliga (geomeetrilised kujundid, arvutuspulgad, kriipsud, skeemid jne.).

Arendustegevuse etapid on järgmised:

- Ühe-, kahe- ja mitmeelemendiliste hulkade eristamine ja moodustamine;
- Võrdsete hulkade moodustamine elementide lisamise või äravõtmise teel;
- Ühe- ja kaheelemendilise hulga tähistamine sõrmedega;
- Standardsete kaheelemendiliste hulkade leidmine oma kehal;
- Esemete leidmine etteantud arvu järgi 2 piires;
- Hulkade võrdlemine arvu järgi (vähem, rohkem, samapalju);
- Loendamisoskuse kujundamine 2 piires (mitu on?);
- Liitmis- ja lahutamisoperatsiooni kujundamine 2 piires;
- Teadvustamine, et hulga suurus ei sõltu elementide suurusest ega paigutusest, vaid elementide arvust;
- 3 eseme eraldamine esemete hulgast;
- Esemete rühmitamine hulgatunnuse järgi (1 – palju, 2 – palju, 3 - palju);
- Esemete ja helide loendamine 3 piires;
- Esemete ühendamise ja eraldamise 3 piires (tulemus jääb lastele silmade ette, tulemus kaetakse kinni);
- Kuni 5 eseme (esemepildi) eraldamine hulgast;
- Esemete ja esemepiltide loendamisoskuse kujundamine 5 piires (kasvavas jakahanevas järjekorras);
- Kuni 5 – elemendiliste hulkade võrdlemine;
- Matemaatiliste ülesannete lahendamine näitlikul materjalil (5 piires), kujutluste järgi (4 piires), s.o. hulkade ühendamise, osahulga eraldamine;
- Mõõtmisoskuse kujundamine tinglike mõõtude abil;
- Esemete ja piltidel kujutatud objektide loendamine 7 piires;
- Loendamine etteantud arvust teise antud arvuni (toetudes esemetele, esemepiltidele, arvutuspulkadele jm.);

- Esemete järgnevuse kindlaks määrame 7 piires (mitmes?);
- Matemaatiliste ülesannete lahendamine kujutluste järgi 5 piires, (hulkade ühendamine, osahulga eraldamine);
- Arvu kokkuviiimine numbriga;
- Loendamis- ja arvutamisoskuse kujundamine 10 piires (toetudes esemetele, esemepiltidele, arvutuspulkadele jm.).

Kujutluste loomine hulgast ja arvust, loendamisoskuse kujundamine, lihtsate matemaatiliste ülesannete lahendamine jne. toimub põhiliselt organiseeritud matemaatikategevustes. Vastavaid oskusi kinnistatakse teistes õppetegevustes, igapäevaelu käigus ja õppekäikudel.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

1,5 -aastased	2- aastased	3- aastased	4- aastased	5- aastased	6-7- aastased
Ehitab vähemalt 3-st rattast või kuubikust torni.	Sorteerib esemeid värvuse ja suuruse järgi.	Moodustab hulga ühe tunnuse (värvuse, suuruse, vormi –all-alla, peal-peale) järgi.	Leiab ümbritsevate esemete hulgast ühise tunnusega esemeid.	Nimetab esemete gruppe ühise nimetusega, moodustab vastavaid hulki.	Järjestab kuni 5 eset suurus- ja värvuse järgi
Ehitab klotse üksteise peale ja küljele asetades.	Koostab klotsidest lihtsamaid ehitisi (maja, mööbel, sild, lennuk).	Seab esemeid paaridesse: LOTOMÄNG.	Koostab jadasid kasvavas ja kahanevas järjekorras SUURUSE, PIKKUSE ja LAIUSE järgi.	Koostab jadasid kasvavas ja kahanevas järjekorras laiuse ning kõrguse tunnuse järgi.	Järjestab raskuse ja paksuse järgi
Leiab paarispildi sarnasuse alusel.	Lükib kuni 5-st rattast torni kasvavas ja kahanevas järjekorras. Topib erineva kujuga esemeid augulauale.	Võrdleb kahte ühetüübilist kõrvuti asetsevat eset. Leiab ümmargusi ja kandilisi asju. Vastandab (haarab) 3-st esemest koosnevaid hulki () KOLM PALLI.	Sorteerib kujundeid tunnuste RING, KOLMNURK; NELINURK järgi. Võrdleb (ütleb mida või kus on ROHKEM, VÄHEM) ja võrdsustab	Kirjeldab jadas üht eset temaga külgnevate suhtes. Võrdleb kuni 5-st elemendist koosnevaid hulki <u>hajutatult</u> .	Loendab 10 piires, teab arvude rida 10ni ning tunneb nubrimärke Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: ALL – PEAL, KOHAL, KESKEL, ÄÄREL, VASAKUL – PAREMAL Orienteerub ruumis (õues) ning tasapinnal

	<i>Eristab kompimise teel ümmargust, kandilist, pikklikku vormi.</i> <i>Seab ringi, kolmnurga ja nelinurga kontuuri järgi pildiks.</i> <i>Saab aru hulgast ÜKS ja PALJU.</i>		<i>hulki 1:1 vastavuse alusel.</i> <i>Vastab küsimusele MITU?: haarab (vastandab) 4-5-st elemendist koosnevaid hulki.</i> <i>Teab ööpäeva osi ja neile vastavaid tunnuseid/tegevusi</i>	<i>Tunneb kujundeid RING, KOLMNURK, RUUT, RISTKÜLIK ja kasutab õigeid nimetusi.</i> <i>Eristab ruumi PAREM-VASAK etteöeldud vastavate sõnade alusel (oma kõnes võib eksida).</i> <i>Oskab mõõta pikkust, laiust, mahtu, raskust KOKKULEPITUD MÕÕDUGA.</i> <i>Tajub hulgas OSAHULKI.</i> <i>Vastab küsimusele MITU? Üle 4-st esemest koosnevate hulkade korral LOENDAMISEGA.</i>	<i>Teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi ning kuude nimetusi, nimetab aastaaegu</i> <i>Leiab esemetes erinevusi ja sarnasusi ning oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada</i> <i>Tunneb kella täistundides ning pooltundides</i>
--	---	--	--	--	--

Valdkond: Kunst

Kujutavate tegevuste (voolimine, konstrueerimine, kleepimine, joonistamine) areng sõltub tajude, kujutluste, mõtlemise, mälu, kõne ja esemelise tegevuse tasemete ning kujutamise tehniliste oskuste valdamisest. Voolimisel ja konstrueerimisel kujutatakse ümbritsevat tegelikkust ruumiliselt. Pildi osadest kleepimisel ning joonistamisel peab laps kolmemõõtmelist ruumi kajastama kahemõõtmelisena, s.o. tasapinnal. Arendustegevus algab kujutavate tegevuste ettevalmistava etapiga, mille jooksul:

- Õpetatakse last voolingut, konstruktsiooni (ehitust), kleepetööd ja joonistust mõistma (reaalse esemega kokku viima ning vastavate kujutistega tegutsema/mängima);*

- Tutvustatakse kujutamishahendeid (pedagoog voolib, joonistab jne. laste nähes) ja antakse lastele võimalusi ise nendega tegutseda;
- Peenmotoorika arendamine;
- Nägemis – liigutusliku koordineerimise arendamine;
- Tajude ja kujutluste arendamine.

Etapp lõpeb, kui laps mõistab, et vooling, ehitus, kleepetöö ja joonistus on reaalse eseme kujutised. Järgnevalt õpetatakse lastele erinevaid kujutamismeetodeid, kusjuures alustatakse üheosalised kindla vormiga üksikobjektide kujutamisest ja liigutakse mitmeosaliste objektide kajastamisele ja temaatiliste kompositsioonide loomisele. Esmalt toimub õpetamine täiskasvanut jälgendades, seejärel näidist kasutades ja lõpuks sõnalise korralduse järgi. Lapse aitamiseks kasutatakse koostegutsemist ja/või osutavat žesti.

Instruktsioon antakse lapsele esialgu operatsioonide kaupa, alles seejärel 2-3 operatsiooni kohta korraga. Oluline on lapse tegevuse verbaliseerimine (vt. reguleeriv – planeeriv funktsioon).

Konstrueerimine

- Lihtsate (2-3 osaliste) ehituste loomine ruumiliste geomeetriliste kujundite (kuubik ja risttahukas) abil täiskasvanut jälgendades;
- Ehitamine tasapinnalistest pulgakestest;
- Lihtsate ehituste loomine järgneva mängu tarvis;
- Konstruktsioonide eri tingimustes (laua peal, põrandal);
- Ruumilise näidise analüüsimine ja selle alusel ehitamine;
- 3 – 4 osaliste ehituste tegemine;
- Kahe ehitusdetaili ühendamise kolmanda abil;
- Erinevate ehitusmaterjalide kasutamine ühes ehituses;
- Ehitusmaterjalide valik (detailide suurus ja kuju) ning neist ehitamine arvestades ehituse otstarvet (n. garaaži ehitamine suurele ja väikesele autole);
- Ruumilise suhte kindlaks määramine mitme ehituse vahel (ees, taga, kõrval, juures);
- Konstruktsioonide LEGO-tüüpi konstruktorite elementidest (jälgendades näidise ja sõnalise korralduse järgi);
- Ehitamine järgneva rolli- või lavastusmängu tarvis;
- 4 – 5 elemendilised ehitused (näidise ja sõnalise korralduse järgi);
- Konstruktsioonide mälu järgi;
- Kahe ühetüübilise ehituse (majad) loomine erinevaid materjale kasutades;
- Ehitamine tasapinnalise näidise järgi detaile näidisele asetades;
- Konstruktsioonide sõnalise korralduse järgi;
- 5 – 6 osalised ehitused;
- Joonistuse/näidise analüüsimine ning ehitamine selle järgi;

- Meisterdamine paberist, volimine;
- 6 – 8osalised ehitused;
- Teemaatiline konstrueerimine (kompositsioonide loomine);
- Inimese, looma ja linnufiguuride koostamine mosaiigi ja LEGO detailidest.

Voolimine:

- Ümara vormiga üheosaliste esemete kujutamine (pall, õun, apelsin jne.);
- Esemete kujutamine ümarvormi laiaks vajutamise teel (n. kook, nägu);
- Vorstikujuliste esemete voolimine (n. kommid, vorstid);
- Kahe suuruse poolest erineva ümmarguse eseme kujutamine (n. suur ja väike õun);
- Kaheosaliste (mõlemad ümara vormiga) objektide voolimine (n. tibu, lumememm);
- Kaheosaliste (osad erineva vormiga) esemete voolimine;
- Ovaalse kujuga esemete voolimine (n. kurk, porgand);
- Kolmeosaliste (osad sarnase ja erineva vormiga) esemete kujutamine;
- Loomafiguuride loomine;
- Inimese kujutamine voolingus;
- Kompositsioonide loomine.

Kleepetöö:

- Erineva vormi, suuruse ja värvusega üksikobjektide kleepimine;
- Näidise järgi mustrite kleepimine (elemendid varieeruvad suuruse, kuju ja värvuse poolest);
- Lihtsate kompositsioonide loomine;
- 2 – 3-osaliste objektide kujutamine;
- Kleepetöö täiendamine joonistamisega;
- Tasapinnaliste objektide kaunistamine;
- 4 – 6-osaliste objektide kujutamine;
- Sõnalise kirjelduse põhjal kompositsioonide äratundmine, kompositsioonide loomine sõnalise kirjelduse järgi;
- Lihtsa kujuga esemete välja lõikamine kontuuri järgi;
- Teemaatiliste piltide kleepimine;
- Inim- ja loomafiguuride kujutamine liikumises.

Joonistamine:

- Lihtsate objektide kujutamine horisontaal- ja vertikaaljoone abil;
- Kerakujuliste esemete joonistamine ringi kaudu;

- Objektide joonistamine neli- ja kolmnurga abil;
- Kahe sarnase kujuga, kuid suuruse või värvuse poolest erineva eseme joonistamine;
- Kaheosaliste esemete joonistamine (osad sarnase ja erineva vormiga);
- Mitmeosaliste objektide kujutamine geomeetriliste vormide abil;
- Poolikute joonistuste lõpetamine;
- Inimese joonistamine (geomeetriliste vormide abil);
- Teemaatiline joonistamine;
- Esemete kaunistamine erinevate mustritega (näidise järgi, vabalt);
- Joonistamine ilukirjandusliku teksti järgi.

Kujutavate tegevuste arendamine toimub erinevates kunstitegevuse tundides. Individuaalse töö kõrval kasutatakse ka kollektiivse töö vorme. Valdkond on tihedalt seotud tunnetustegevuste, motoorika ja kõnearendusega.

Valdkond: töötegevus

Eneseteenindusoskused

Et tulla toime igapäevaelu situatsioonides, peab laps suutma organiseerida ja korrastada teavet, mida ta meeleorganite vahendusel ja tegutsemise kaudu ümbritsevast vastu võtab (kognitiivne valdkond). Väga suur mõju on ka kasvukeskkonnal – lapsele tuleb esitada vajalikul määral abi ja järjekindlaid nõudmisi täiskasvanute poolt, toeks on kaaslaste eeskuju (sotsiaalne valdkond). Arendustegevuste eesmärgiks on kujundada lapse võimetekohast toimetulekut enesehooldusega ja tavakeskkonnas kohanemisega. Iseseisvuse ja sõltumatuse väheselgi lisandumisel on suur tähtsus lapse enesetunde, minapildi ja oskuste arengule. Oskuste kujunemisele aitab kaasa tingimuste loomine iseseisvaks toimetulekuks, sobivate vahendite valik, toimingute ettenäitamine, juhendamine, järjekindel suunamine tegevuse juurde. Ära tuleb kasutada kõik vabaaja ja õppetegevuse olukorrad, kus laps on võimeline ise hakkama saama: enese korrastamine magamise eel ja järel, õue minekul ja tuppa tulekul, võimlemistundide eel ja järel; riietumise ja söömisega seotud mängud, mängunurga korrastamine, laua katmisel abistamine jne. Tava- ja sobitusrühmade tingimustes omandavad lapsed eneseteenindusoskusi kiiremini kaaslaste positiivsel eeskujul ja õpetajate juhendamisel. Sageli on vajalik õpetaja abi ning lapsevanemate teavitamine, kuidas luua eneseteeninduse arenguks soodsaid tingimusi: kuidas lapsi aidata, milliseid nõudmisi on otstarbekas lastele esitada ja missuguseid tegutsemisvahendeid valida. Mistahes eneseteeninduse oskuse omandamisel lapse iseseisvust tasapisi tõuseb ja väline abi väheneb:

- Lapse füüsiline juhtimine (täiskasvanu juhib lapse liigutusi oma käega);
- Tegevuse ettenäitamine täiskasvanu poolt;
- Žestid ja märguanded täiskasvanult tegevuse alustamiseks või jätkamiseks;
- Lühikesed sõnalised korraldused täiskasvanult.

Eneseteenindusoskuste õpetamise planeerimisel tuleb teha tegevusanalüüs, mille eesmärgiks on mõista õpetatava tegevuse osadeks (toiminguteks) jaotumist.

Analüüsi käigus selgub, millised oskused on laps juba omandanud ja mida oleks veel vaja juurde õppida. Õpetamist alustatakse „tagurpidi“ – laps õpib kõigepealt selgeks tegevuse viimase etapi, siis eelviimase jne. kuni ta lõpuks jõuab riietumisprotseduuri esimese toiminguni. Vahendite valikul tuleb arvestada lapse liigutusfunktsioonide arengutasemega, st mida väiksem ja madalama arengutasemega on laps, seda olulisemad on esemete omadused ja kasutamise tingimused. Lapse arenedes tuleks aga pakkuda ka vahendeid ja olukordi, mis eeldavad keerulisemaid oskusi (näiteks paeltega kingad). Mõned näited taas riietumisest: lihtsam on selga panna ja ära võtta suurema numbriga riideid, T-särgi esipoolt aitab leida kõhu peal olev pilt, kummiga püksid on lihtsamad kasutada kui luku ja nõõbiga, takjakinnitused ja trukid on lihtsamad kasutada kui paelad ja nõõbid jne. Kui soovime õpetada, et laps riided ka sirgelt toolile asetaks, peab käepärast olema seljatoega tool (st loodud tingimused). Lapse üldarenguga kooskõlas saab vaadelda eneseteeninduse kujunemist ja arendamist kolme suure astme kaupa: hooldavad tegevused, esmased ja teisesed eneseteenindusoskused.

Hooldavad tegevused täiskasvanu poolt:

- *Ohusituatsioonide vältimine, sh keskkonna kohandamine turvaliseks;*
- *Hügieenitoimingud, sh pesemine, mähkmevahetus, riietamine;*
- *Ebasoovitava käitumise, enesestimulatsioonide tõrjumine.*

Hooldavad tegevused tagavad lapse turvalisuse ja heaolu ning pakuvad muuhulgas võimalust arendada lapse aistinguid ja tajusid. Laps tunnetab oma keha erinevates asendites, kogub oma nahal puudutusi, temperatuuri muutust, kuulub sõbralikku kõnet ja kogub usaldust hooldaja suhtes. Kui see on võimalik, tuleks õpetada last hooldavatele tegevustele kaasa aitama (näiteks sirutab käe varrukasse, avab suu söötmisel).

Esmased eneseteenindusoskused:

- *Söömine;*
- *Tualeti kasutamine;*
- *Riidest lahti võtmine ja riietumine;*
- *Juuste kammimine;*
- *Nina nuuskamine;*
- *Hammaste pesemine.*

Esmased eneseteenindusoskused on seotud otseselt lapse enese kehaga, iseenda eest hoolitsemisega. Need on oskused, mida laps kasutab iga päev nii kodus kui ka lasteaias. Koolieelse ea lõpuks peaksid elementaarsed eneseteenindusoskused arenema juba vilumuste tasemele, selle poole püüeldakse ka AEV lapsi õpetades.

Teisesed eneseteenindus- ja tööoskused:

- *Toaosa korrastamine;*
- *Puhtuse ja korra hoidmine lähikäikides;*
- *Laua katmine;*

- Võileiva valmistamine;
- Tolmu pühkimine;
- Lillede kastmine;
- Ilu hindamine enda ümber;
- Lihtsate ohutusnõuete järgimine;
- Oma tervise hoidmine;
- Arsti ettekirjutuste järgimine.

Teised eneseteenindusoskused on seotud lähikeskkonnas toimetulekuga. Nimetatud oskusi saab harjutada samuti nii kodus kui ka lasteaias, selleks tuleb lapsele võimalused luua, teda täiskasvanuga koostööle kutsuda. Lisaks on oluline tähtsus teadmiste andmisel iga teema kohta planeeritud õppetegevuste käigus (koduloolised teemad).

Sotsiaalsed oskused

Lapse sotsialiseerimine tähendab teatud hulga kujutluste omandamist ümbritsevast maailmast, adekvaatse suhtumise kujunemist sotsiaalse elu nähtustesse ja üldistele normidele vastavate **käitumisharjumuste omandamist**. Lapse sotsiaalses arengus eristatakse kolme põhilist kontsentr: „mina ise“, „mina ja teised“, „mina ja ümbritsev maailm“. Sotsialiseerimise lähtepunktiks on kujutlused iseendast. Just neile kujutlustele toetudes algab lapse adapteerumine e. kohanemine ümbritseva maailmaga ning suhtlemine teiste inimestega. Vastavate oskuste kujundamine toimub nii igapäevaelu käigus kui ka organiseeritud õppetegevustes.

Laste sotsiaalsete oskuste kujundamine eeldab järgmiste etappide läbimist:

- Emotsionaalse kontakti loomine lapse ja talle lähedaste täiskasvanute vahel;
- Koostöö – oskuste kujundamine: lapse ja täiskasvanu koostegutsemine, osutav žest, matkimine/jäljendamine, näidise kasutamine, tegutsemine sõnalise korralduse järgi;
- „minapildi“ kujundamine;
- Kujutluste loomine lapse peres ja lapse staatusest selles;
- Suhtlemisoskuse kujundamine eakaaslastega, rühmatöös osalemine.

Kõlbeliste kujutluste loomine/korrigeerimine eeldab lubatud ja taunitud käitumisaktide analüüsi ja neile hinnangu andmist. Tulemuslik on ka situatsioonide ja käitumisaktide võrdlemine (n. Mari aitas Toomast, aga Kristjan mitte. Mari on abivalmis). Vajadusel tuleb vastavaid situatsioone spetsiaalselt organiseerida. Suureks abiks on ka lastele jõukohaste ilukirjanduslike tekstide esitamine (lugemine, jutustamine, lavastamine), analüüsimine ning laste isiklike kogemustega kokku viimine. Lapse sotsialiseerimine annab talle võimaluse kollektiivis adekvaatselt käituda. Sihipärase arendustegevuse tulemusel õpivad lapsed:

- Sooritama nõutud tegevusi kindlas järjekorras ja rahulikult;
- Ootama oma järjekorda ja kaaslasti;
- Abi küsima ja vajadusel seda teistele osutama;
- Asju kaaslastega jagama;
- Tegutsema kaaslastega kõrvuti ilma neid segamata;

- Osalema koostegevuses;
- Allutama oma hetkesoove olukorra tingimustele;
- Mitte kandma kaaslaste peale viha;
- Raskusi ületama;
- Alluma täiskasvanu korraldustele.

Palju võimalusi sotsiaalselt adekvaatse käitumise õppimiseks ja harjutamiseks pakub **rollimäng**, ning kasvab välja väikelapseesemelisest tegevusest. Rollimängu mängides võtab laps endale kellegi täiskasvanu rolli ning kajastab selle kaudu talle lähedaste täiskasvanute maailma. Väikeste laste (3 – 5a eakohase arengu korral) mängudes on valdav täiskasvanute toimingute edasi andmine, vanematel (5-7a.) suhtlemise kajastamine. Kõikides rollimängudes on lapse käitumine allutatud tema poolt võetud rollile, st. laps loobub oma isiklikest hetkesoovidest ja tegutseb ning käitub nii nagu selle rolli esindaja. Oskus mängida ei kujune aga iseenesest, eriti kui on tegemist väikeste või AEV lastega. Lapse mänguoskuste kujundamine peab läbima järgmised põhiastjad:

- Mänguasja tutvustamine lastele ja nuku ning loommänguasjade elavaks mängimine;
- Üksikute mänguliste toimingute kujundamine nuku ja loommänguasjadega (nuku/loommänguasja riietamine, käte pesemine, söötmine, vankris sõidutamine, magama pesemine jne.);
- Auto kasutamiskiiside tutvustamine (nuku ja loommänguasjade sõidutamine, klotside vedamine, koorma autole, ja maha tõstmine);
- Konkreetse rolli juurde kuuluvate toimingute ahelase kujundamine (ema, isa, arsti jne. iseloomulikud toimingud);
- Kõrvuti- ja koosmänguoskuste kujundamine (kaaslase jälgimine, esemete ja ülesannete jagamine);
- Mänguliste asendajate kasutamine (esialgu on asendatav ese asendajaga võimalikult sarnane, hiljem sarnasus väheneb); ühe eseme kasutamine erinevate esemete asendajana (n. asendab kuubik seepi, triikrauda, leiba) ja erinevate esemete kasutamine konkreetsetes funktsioonides (kraadiklaasi võib asendada pliiats, pulk);
- Lähedaste täiskasvanute rollide võtmine ja täitmine lihtsas rollimängus (ema, isa, arst, autojuht, müüja, juuksur);
- Lihtsate ilukirjanduslike tekstide lavastamine (rolli võtmine, selles püsimine);
- Klassikaliste rollimängude õpetamine: arsti-, kaupluse-, lasteaia-, juuksurimäng jne.;
- Ehitusmängu kujundamine (ehitamine ning ehitusega mängimine);
- Tuttavate rollimängude laiendamine (n. arstimäng: arst tuleb haige juurde koju, haige lapsega minnakse polikliinikusse, haigele lapsele kutsutakse kiirabi, kes haige ära viib jne.);
- Tuttavate rollimängude liitmine (kodu- ja arstimäng, kodu- ja kauplusemäng, ehitus- ja kauplusemäng jne.);
- Reaalse igapäevaelu sündmuste lülitamine tuttavasse rollimängu.

Mänguoskuste omandamine toimub organiseeritud mänguõpetuses, planeeritud õppetegevuste käigus, kinnistamine laste vabamängu stimuleerides ja suunates. Mänguõpetus toimub täiskasvanu ja laste koosmängu kaudu, kus õpetaja suunab lapsi endale mängus võetud rolli kaudu. Alles õpitavas mängus täidab täiskasvanu nn. pearolli, lapsed kõrvalrolle. Hiljem reguleerib täiskasvanu mängu käiku endale võetud kõrvalrolli kaudu, vanemas koolieelses eas lapsed (eakohase arengu korral) vajavad täiskasvanu juhendamist üha vanem. Õpetaja ülesandeks jääb siis võimaluste loomine rollimänguks (aeg, ruum, vahendid), vajadusel ka mänguidee pakkumine, reeglite kohendamine ning sekkumine (suuremad tülid, olusituatsioonid)

Valdkond: liikumine

Lapse motoorset arengut käsitletakse lahutamatu osana inimese kui terviku arengust, milles järgitakse kehatunnetuse ja liikumisvõime kujunemist, kehalist vormisolekut, tervisliku eluviisi ja turvalisuse arengut. Individuaalsed iseäratused ilmnevad nii eakohase arenguga kui AEV laste kehalises arengus, need tulenevad lapse kehakaalust, kasvust, kehaosade pikkusest, harjumustest jne. Seetõttu on vajalik lapse kehalise arengu jälgimine nii lasteaias (õpetajad, liikumisõpetaja, tervishoiutöötaja) kui ka pere- ja eriarstide poolt. Motoorsete funktsioonide areng sõltub ühelt poolt bioloogiliste süsteemide kasvust ja küpsemisest (inimese anatoomiast ja füsioloogiast) ja teiselt poolt inimese sihipärase liikumisaktiivsusest (kogemusest), nende tegurite omavahelisest seosest. Last kutsub tegutsema huvi ümbritseva keskkonna vastu (kognitiivne valdkond), liigutusfunktsioonid täiustuvad igapäevategevustes (eneseteenindus) ja kaaslaste eeskuju najal mängudes (sotsiaalsed oskused). Arendustegevuste eesmärgiks motoorika valdkonnas on kujundada sihipärase liikumise oskusi, et saavutada lapse võimalikult suur iseseisvus tavakeskkonnas tegutsemisel. Motoorne oskus on eesmärgipärase toimingute organiseeritud jada, mida juhivad või korrigeerivad tagasiside mehhanismid. Eriti oluline roll tegevuste kontrollimisel on nägemistajul, sest see annab tagasisidet tegevuse õnnestumise kohta ning aitab vigu parandada. Oskuste õpetamise järjekord:

1. Täiskasvanu juhendamisel (füüsiline juhtimine ja koostegvus, ettenäitamine, sõnaline korraldus) luuakse kujutlus õigest liikumisest.
2. Liikumise harjutamine isoleeritult ja kombinatsioonis täiskasvanu juhendamisel.
3. Liikumise iseseisev rakendamine mängudes ja igapäevaelus. Täiskasvanu roll väheneb omandamise käigus vähehaaval.

Üldmotoorika arendamiseks sobivad õppetegevused nagu liikumis- ja ujumistegevus, samuti õppe- ja vabamängud toas ja õuealal, kehakultuuripausid ja kehaasendite järgmine/korrigeerimine tegutsemisel. Tähelepanu tuleb pöörata järgnevatele aspektidele ja oskustele:

- Kehatunnetus ja põhiasendid: lamamine, istumine, seismine;
- Tasakaalu saavutamine ja hoidmine;
- Keharaskuse tunnetamine asendite muutmisel;
- Põhiliikumised: roomamine, kõndimine, jooksmine, hüppamine, ronimine;
- Koordinatsioon liikumisel: kiikumine, jalgrattasõit, uisutamine, suusatamine, ujumine;
- Kaasnevate ja tahtmatute liigutuste vähendamine;
- Painduvus, vastupidavus ja kiirus;
- Vahendite käsitlemine: lükkamine, veeretamine, viskamine, püüdmine;
- Rütmitunnetus liikumisel;
- Ohutus liikumisel.

Peenmotoorika arendamiseks sobivad kõik tegevused, kus laps kasutab ühte või mõlemat kätt. Täpseid liigutusi eeldavad nii kujutavad tegevused (voolimine, joonistamine, kleepetöö, konstrueerimine), kirjutamine kui ka igapäevane eneseteenindus (söömine, riietumine) ja täpsusmängud. Tähelepanu vajavad:

- Liigeste liikuvus ja käelihaste tugevus;
- Käeliigutuste sihipärasus ja täpsus, silma – käe koostöö;
- Kahe käe koostöö;

- Domineeriva käe väljakujunemine;
- Vahendite hoid ja käsitlemine: lusikas, kriit, pliiats, pintsel, käärid.

Pole oluline üksnes see, mida laps käte abil teha oskab, vaid ka see, kuidas ta tegutseb. Haaramine nagu teisedki liigutusfunktsioonid areneb seoses närvisüsteemi küpsemise ja lapse liigutuskogemusega. Esimestel elukuudel on suureks saavutuseks, kui laps saab käega huvitavale objektile pihta, silma – käe koostöö arenedes õpib ta esemest kinni võtma, hoidma, lahti laskma. Manipuleerimisoskused täiustuvad aja jooksul esemetega tegutsemise, mängude ja kunstitegevuste käigus. Haaramise arengus võib välja tuua järgmisi astmeid:

1. Kämbლააare (eseme hoidmine peopesale toetudes: punnkriit, jäme kriit);
2. Käärhaare (vastanduvad põial ja kõik sõrmed: jäme pliiats);
3. Kolmene haare (vastanduvad põial ja kaks esimest sõrme: kolmnurkne pliiats);
4. Pintsetthaare (vastanduvad põial ja nimetissõrm: väikesed esemed).

Tegutsemisvahendeid valides tuleb seega arvestada, et mida madalamal tasemel on lapse haaramisfunktsiooni areng, seda suurem (paksem) peab olema töövahend (lusikas, pliiats, pintsel). Vahendi hoidu ja käsitlemist tuleb õpetada/jälgida ning lapse oskuste arenedes ka väiksemaid/peenemaid töövahendeid pakkuda. Üldiste motoorse arengu seaduspärasuste tundmine võimaldab rühma õpetajatel laste üld- ja peenmotoorsele arengule kaasa aidata (kujundada rühmaruumi ja õueala, pakkuda sobivaid tegevusi ja vahendeid). Liikumistegevused nn kehakultuuripausid ja eraldi õppetegevusena aitavad tasakaalustada lapse vaimset ja kehalist koormust lasteaia päevakavas.

Dokumendid

Logopeedil on:

Kõnearengu kaart

Aastaplaan ja kuuplaan

Individaalsed arengukavad (1 kord aastas hindab laste arengut)

Päevik

Õpetajatel on:

Tegevuskava ja nädalaplaan

Individaalsed arengukavad (2 korda aastas hindab laste arengut)

Rühmapäevik

5.1.2 Pervasiivse arenguhäiretega laste rühm

Rühma külastavad lapsed vastavalt Tallinna laste nõustamiskomisjoni otsusele. Rühmas käib kuni 4 last.

Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

- Rühm töötab adapteeritud õppekava järgi, mis on koostatud õpetaja, eripedagoogi-logopeedi poolt.

- *Õppe ja kasvatustegevus pervasiivses rühmas, selle kavandamine, eesmärkide püstitamine ja nende täitmine toimub lähtudes laste individuaalsetest iseäratustest ja võimetest ning vastavuses laste arengu tasemega.*
- *Hariduslike erivajadustega laste arengu toetamine pervasiivses rühmas on lasteaia juhtkonna, personali ja lastevanemate meeskonnatöö.*
- *Pervasiivses rühmas õppe-ja kasvatustegevuse eesmärgiks on laste igakülgne arendamine ja selleks erispetsialistide abi saamine.*

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

- *Pervasiivses rühmas töötav personal on tihedas koostöös (eripedagoog-logopeed, pedagoog ja õpetaja abi)*
- *Rühma õpikeskkond vastab lapse vajadustele ja individuaalsetele omadustele.*
- *Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühmapäevakavale, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, individuaalse pedagoogi ja eripedagoogi-logopeedi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.*
- *Õppeaasta alguses viiakse läbi lapse vaatlused ja tema arenguhindamine, ja hindamine selle analüüs. Samuti viiakse läbi lapsevanemate küsitlus.*
- *Uuringu tulemuste alusel ja koostöös lapsevanematega koostab õpetaja igale lapsele individuaalset arengukava, rühmategevuskava, nädalaplaanid.*
- *Rühmategevuskava ja nädalaplaanid koostatakse vastavalt lasteaia õppekavale.*
- *Igapäeva õppe- ja kasvatustegevuses toimub eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimumine. Õppetegevuste tulemused kantakse rühma päevikusse iga päev.*
- *Logopeed teeb kõnearengu uuringu ning täidab kõnearengu kaardi. Koostab individuaalseid plaane igale lapsele.*
- *Nädala jooksul viib läbi logopeed individuaalseid õppetegevusi 2 korda ja rühmatööd 2 korda. Tulemused kantakse rühmapäevikusse iga päev.*
- *Laste arengu hindamine toimub õppeaasta lõpus.*
- *Lapsevanemad pidevalt saavad tagasisidet laste arengust. Üks kord aastas viiakse läbi lastevanematega arenguveestlused.*

Dokumendid

Eripedagoogi-logopeedil on:

Kõnearengu kaart

Aastaplaan

Individuaalsed arengukavad (1 kord aastas hindab laste arengut)

Päevik

Pedagoogil on:

Tegevuskava ja nädalaplaan

Individuaalsed arengukavad (1 kord aastas hindab laste arengut)

Rühmapäevik

5.2 Individuaalse arenduskava

Vajadusel koostavad pedagoogid koostöös lastevanemate ja erispetsialistidega lapsele individuaalse arenduskava.

Individuaalne arenduskava on dokument, mis määrab kindlaks arengulisi erivajadusi arvestava õpetuse individuaalsed eesmärgid ja sisu, ajalise kestuse, õppematerjali kohandamise ja hindamise.

Individuaalne arenduskava koostatakse kindlaks ajavahemikuks neis arenguvaldkondades, milles lapse arengutase erineb eeldatavast eakohasest tasemest.

Individuaalse arenduskava ajaline kestvus sõltub lapse arengu tempest ja erivajaduste iseloomust.

Arenduskavas märgitakse:

1) lapse nimi,

2) vanus,

3) erivajadus või probleem, millele tuleb rohkem tähelepanu pöörata,

kuidas see probleem väljendub, mida võetakse ette probleemi lahendamiseks või vähendamiseks pedagoogide, teiste spetsialistide ja lastevanemate poolt ;

4) kas ja kuidas toimub koostöö eelpool nimetatute vahel.

Vastavalt vajadusele tehakse arendusplaani täiendusi ja parandusi.

Iga perioodi lõpus vormistab pedagoog kokkuvõtte tehtust, millele lisandub ka erispetsialistide hinnang.

Kokkuvõtte põhjal selgub edasise tegevuse vajadus ja suunad.

Arenguvestluse käigus annab pedagoog ülevaate lapse arengust ka lapsevanemale.

Vastava töökorralduse peab seadma sisse direktor.

5.3 Individuaalne logopeediline korrektsioon

Erivajadustega laps käesoleva määruse tähenduses on laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Vajadusel koostavad rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

Põhieesmärgid:

1.Õige häälduse kujundamine kõnes.

2.Leksikaliste ja grammatiliste keelevahendite praktiline omandamine.

3.Seotud kõne areng.

4.Ettevalmistus kirjaoskuse omandamiseks fonemaatilise taju alusel.

- **Korrektsoonilise õppetegevuse sisu:**

1. Kõik kõnedefektid omavad erinevat väljendusviisi ning seoses sellega ka defekti kõrvaldamise erinevat dünaamikat. Individuaalsete tegevuste efektiivsuse eelduseks on selleks kõige optimaalsema ajakava koostamine.

- **Tegevuse ajakava:**

1. Uurimine, diagnoosi panemine, defekti raskusastme määramine. Sellest tulenevalt kavandatakse tegevuskava.

2. Töö konkreetse häälikuga, selle seosed teiste häälikute ja häälikühenditega, diferentseerimine, õige artikuleerimine. Häälikute õige järgnevus.

3. Töö sõnavaraga, selle täpsustamine laiendamine, rikastamine, erinevates väljendites kasutamine. Antonüümide kasutamine, sõnavara rikastamine sünonüümidega. Praktiliste oskuste kinnistamine.

- **Sõnade moodustamise oskused:**

1. Nimisõnade, omadussõnade, tegusõnade moodustamise praktilised oskused (sufiksiste, eessõnade kasutamine)

2. Praktiliste oskuste kinnistamine.

- **Sõnavormide muutmise oskused:**

1. Asesõnade kasutamine nimisõnadega (sugu, arv, kääne)

2. Arvsõnade ja nimisõnade, järgarvude ja nimisõnade ühildamine.

3. Erinevate sõnamuutuste omandamine (ainsus, mitmus; käänamine, pööramine; ajad – olevik, minevik; eessõnade kasutamine)

- **Lauseehitus. Seotud kõne moodustamise alusoskused**

1. Oskus moodustada lihtlause küsimuse, ettenäidatud tegevuse, mudelite järgi

2. Lause moodustamine ja muutmine

3. Leksikaalne-süntaksiline süntees (oskus määrata lauses sõnade arvu nii enda kui teiste kõnes).

4. Eessõna kui eraldiseisva teenindava sõna eristamine ja kasutamine.

5. Jutukese koostamise oskuse kinnistamine pildi, pildiseeria, kirjeldavate jutukeste, ümberjutustuste abil. Muudetud elementidega jutukese koostamine.

Jutukese koostamine varem omandatud süntaktiliste konstruktsioonide abil

5.4 Eesti keele kui teise keele õpe

Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpet kolmeaastaselt. Eesti keele õppe eeldavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui eesti keele õppe mahtu ning metoodikat.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) lugemise ja kirjutamise alused;
- 4) Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
Kuulamine			
3-4 aastane laps: 1)tunneb huvi eesti keele vastu; 2) kuulab ja tajub eesti keele kõla ja rütmi; 3) leiab õpetaja ütluse järgi õpitud sõna (pilt, ese);	4-5 aastane laps: 1)reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele; 2)kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist; 3) mõistab skeemi abil lihtsamaid õpitud küsimusi; 4)tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid tuttavas kontekstis;	5-6 aastane laps: 1)reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele; 2)kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ja oskab kuuldu pildil ära tunda; 3)mõistab skeemi abil õpitud küsimusi; 4)tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid tuttavas kontekstis;	6-7 aastane laps: 1)reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele; 2)kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud õpitud suhtlussituatsiooniga; 3)saab aru lihtsast küsimusest; 4)mõistab konteksti abil ettelõetud või – jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu; 5)tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid;
Kõnelemine			
3-4 aastane laps: 1)kordab järele lihtsamaid sõnu; 2)laulab koos õpetajaga lihtsaid laulusi;	4-5 aastane laps: 1)teab õpitud lihtsamaid viisakusväljendeid 2)tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste järgi; 3)kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks; 4)oskab vastata lihtsamatele küsimustele; 5)oskab laulda mõnda eestikeelset laulu või lugeda luuletust;	5-6 aastane laps: 1)kasutab õpitud viisakusväljendeid; 2)kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks; 3)vastab õpitud fraaside ja lausetega; 4)kasutab endast rääkides sõna mina; 5)vastab küsimustele õpitu piires; 6)oskab telefoniga viisakalt rääkida; 7) teab, kuidas küsida poesy vajalikku (õpitud) kaupa; 8)teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust, mängib laulumänge;	6-7 aastane laps: 1)kasutab elementaarseid viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides 2)oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid, kasutab kõnes õpitud väljendeid ja sõnu; 3)vastab küsimustele ja oskab ise esitada õpitud küsimusi; 4)oskab rääkida õpitud dialooge, mängida lavastusmänge; 5)räägib õpitud sõnavara piires endast, oma perest; 5) oskab küsida poest vajalikku (õpitud) kaupa; 6)teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust, mängib laulumänge;
Lugemise ja kirjutamise alused			

	4-5 aastane laps: 1)hääldab järele kuulnud sõnu;	5-6 aastane laps: 1)tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu; 2)tunneb kirja pildis ära oma nime;	6-7 aastane laps: 1)tunneb eesti keele häälikuid ja tähti; 2)hääldab korrektselt lihtsamaid häälikuid; 3)tunneb kirja pildis ära mõned eestikeelsed sõnad; 4)oskab kirjutada oma nime trükitähtedega;
Eesti kultuuri tutvustamine			
3-4 aastane laps: 1)tunneb huvi Eesti rahvussümboolika vastu;	4-5 aastane laps: 1)tunneb ära ja oskab kirjeldada Eesti lippu; 2)oskab nimetada, mis riigis ta elab; 3)laulab heameelega eesti rahvalaule, loeb koos õpetajaga liisusalme, kuulab eesti muusikat ja vaatab eesti videosid;	5-6 aastane laps: 1)tunneb ära ja oskab nimetada Eesti lippu, rahvuslille, rahvuslindu; 2) tunneb mõningaid Eestis tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi; 3)oskab laulda laste laule, lugeda lihtsaid salme;	6-7 aastane laps: 1)teab ja oskab kirjeldada Eesti rahvussümboolikast Eesti lippu, rahvuslille, rahvuslindu, rahvuskivi ja nimetab vähemalt kahte eesti rahvustoitu; 2)oskab kirjeldada mõnede Eestis tähistatavate tähtpäevadega seotud kombeid, sh oma kogemuste põhjal; 3)oskab laulda mõnda lihtsamat eesti rahvalaulu; 4)tunneb ära eesti rahvarõivad, oskab nimetada mõningaid Eesti 5)kohanimedid, tuntud inimesi;

Erinevate ainevaldkondade integreerimine eesti keele õppetegevuses

Eesti keele õppetegevuses kasutatakse kõiki tegevusi, eriti muusikat, liikumist, lavastusmänge, käelist tegevust, kuulamist, päevakavas olevaid suhtlussituatsioone, õuesviibimist.

Rühmas, kus on väga hea keeleoskusega rühmaõpetaja, on võimalik integreerida nii käelist tegevust, kui ka muid valdkondi.

Eesti keele õpetamine erivajadustega lastele

Eesti keele õppe jõukohasust ning otstarbekust peab kaaluma laste puhul, kel on spetsiifilised kõnepuuded ja/või kognitiivse arengu mahajäämus.

Üksikhäälikute artikulatsiooniga seotud logopeedilised probleemid ei takista üldjuhul eesti keele kui teise keele õpet.

Otsuse lapse osaluse kohta eesti keele kui teise keele õppes teevad lapsevanem, rühmaõpetaja, eesti keele õpetaja, logopeed ning vajadusel eripedagoog. Sõltuvalt olukorrast koostatakse lapsele individuaalne arenduskava. Individuaalse arenduskava väljatöötamisel osalevad keeleõpetaja, rühmaõpetajad, lapsevanem ja sõltuvalt vajadusel kaasatakse ka erispetsialiste.

Koostöö lapsevanematega

Keeleõpe on tulemuslikum koostöös lapsevanematega. Lapsevanemaid teavitatakse keeleõppe tänapäevastest põhimõtetest ja meetoditest, lasteasutuses toimuvast keeleõpe korraldusest; kasutatavatest õppematerjalidest, õppesisust ning lapse saavutustest.

Lapsevanemad saavad nõustamist eesti keele õppe küsimustes. Lapsevanematele pakutakse osalemist lahtistes õppetegevustes, õppekäikudel nin eesti-teemalistel või eestikeelsetel üritustel.

5.4.1 OSALINE KEELEKÜMBLUSE ÕPPEKAVA (lisa 2018)

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) lugemise ja kirjutamise alused;
- 4) Eesti kultuuri tutvustamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Eesti keele omandamine keelekümblusmetoodika baasil osalise keelekümblusena (osakaal 50%) Sellisel juhul on eesti keele õpe seotud konkreetse õpetajaga. Keelekümblusprogrammi põhimõte on üks inimene – üks keel.

Tegemist on kakskeelse õppega, kus pool päeva räägib laps eesti keele ja pool päeva vene keeles.

Tallinna Raadiku lasteaia eripäraks on eesti keele õppimine lavastusmängude abil, mille väljundiks on iga-aastane eestikeelsete lavastusmängude festival.

3-4 aastased	4-5 aastased	5-6 aastased	6-7 aastased
Kuulamine			
1. Reageerib adekvaatselt lihtsamatele eestikeelsetele korraldustele või palvetele ja täidab neid. 2. Tunneb tuttavas kontekstis ära lihtsamad õpitud sõnad ja väljendid ning saab neist aru. 3. On eestikeelsetes juhendatud tegevustes püüdlük: kuulab, mängib, kordab öeldut kooris ja üksinda. Kordab õpetaja palvel meelsasti uusi sõnu ja väljendeid 4. Kuulab huviga muinasjuttu, juttu või mõnda dialoogi. Aimab tuttavate sõnade ja õpitud väljendite ning illustratsioonide toel jutu sisu.	1. Reageerib rutiinsetes tegevustes kasutatavatele lihtsamatele korraldustele. 2. Kuulab ja mõistab kõnet, mis on suhtlussituatsiooni ja kontekstiga vahetult seotud. 3. Mõistab eestikeelseid lihtsamaid küsimusi: „Mis see on?“, „Kes see on?“, „Mis värvi on....?“, „Mitu?“, „Kes sa oled?“, „Kus on?“ 4. Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb ära kuuldude vastavad pildid. 5. Tunneb aktiivselt huvi asjade nimetuste vastu.	1. Suudab jälgida täiskasvanu lihtsat eestikeelset seletust ja selle järgi tegutseda. 2. Tunneb ära uued õpitud sõnad/mõisted ja väljendid ning saab neist aru. 3. Mõistab õpitud küsimusi. 4. Suudab pikemaajaliselt kuulates konteksti abil keskenduda tundmatule, aga lihtsale tekstile.	1. Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga, ning oskab sellele reageerida nii füüsiliselt kui ka verbaalselt. 2. Tunneb ja kasutab õpitud viisakusväljendeid ja mõistab neid 3. Mõistab ettelõetud või jutustatud eestikeelse eakohase teksti põhisisu. 4. Mõistab õpitud küsimusi. 5. Suudab jälgida lasteetendust või -filmi ja saab aru tegelaste kõnest.
Kõnelemine			
1. Kasutab elementaarseid viisakusväljendeid: Tere, head aega, aitäh, palun!	1. Kasutab õpitud viisakusväljendeid:	1. Kasutab õpitud viisakusväljendeid.	1. Kõneleb õpitud sõnavara piires ning algatab erinevatel teemadel vestlust nii eakaaslaste kui täiskasvanutega.

2. Kordab järele õpitud sõnu ja fraase ning kasutab neid tuttavates situatsioonides: Palun aita! Palun ... Kas tohib võtta? Kas tohib minna? Tule siia... jne. 3. Kordab tuttava tähendusega sõnu, hääldab õigesti. 4. Kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamisel. 5. Osaleb aktiivselt hommikuringis ja kasutab koos õpetajaga sealset rutiinset sõnavara: poiste ja tüdrukute hulk, tuju, ilm. 6. Saab aru küsimustest ja vastab õpitud sõnavara piires ühe sõna või lihtsa sõnaiühendiga küsimustele: Kes see on? Kes sa oled? Kui vana sa oled? Mis sul on? Mis värvi? Jne. 7. Teab vastavalt rühma õppekavale peast mõnda laulu, liisusalmi ja luuletust.	Tere hommikust; Head isu! Palun vabandust! 2. Püüab pöörduda õpetaja poole eesti keeles, kasutab õpitud fraase ja väljendeid. 3. Kasutab igapäevatoimingutega seoses erinevaid eestikeelseid fraase. 4. Kasutab eesti keelt rutiintegevustes ja oskab oma vajadustest rääkida: Ei taha. Tahan pissile. Tahan juua. Mul on külm. Toit on hea, see maitseb mulle. Mina sõin ära. Mul on valmis. Mina olen riides. Ma olen valmis. Kus on minu ...? Ma ei tea. Mis on sinu nimi? 5. Tunneb huvi asjade nimetuste vastu, küsib sõnade tähendusi. 6. Teab vastavalt rühma õppekavale peast rühmas õpitud laule, liisusalmi ja luuletusi. 7. Osaleb lavastusmängudes jõukohase päheõpitud tekstiga, laulab laule, laulumänge, loeb luuletusi.	2. Algatab eesti keeles vestlust. Kasutab mängukaaslastega suheldes meelsasti eesti keelt. 3. Kasutab folofraasides lihtminevikku ja teisi grammatilisi vorme. 4. Kasutab igapäevatoimingutega seoses erinevaid eestikeelseid fraase. Suudab nende abil ennast arusaadavaks teha. 5. Räägib oma tunnetest ja kogemustest. Väljendab oma mõtteid arvamusi, põhjendab – sellepärast, et... 6. Näitab üles huvi eestikeelse suhtlemise vastu 7. Annab oma sõnadega edasi jutustuse sisu. 8. Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (pikk/lühike, uus/vana jne). 9. Osaleb aktiivselt hommikuringis ja kasutab sealset rutiinset, laiendatud sõnavara: poiste ja tüdrukute hulga võrdlemine (rohkem/vähem), nädalapäevad, täna on..., homme on..., eile oli..., tuju, ilm.	2. Tunneb ja kasutab õpitud viisakusväljendeid. Oskab rääkida endast ja oma perest. Vestleb endale olulistel ja õppekava raames läbitud teemadel. 3. Vastab küsimustele täislausega ja oskab ise küsimusi esitada. 4. Osaleb aktiivselt hommikuringis ja kasutab sealset rutiinset, laiendatud sõnavara ning julgeb võtta hommikuringi juhtimisel õpetaja rolli: poiste ja tüdrukute hulga võrdlemine (mitme võrra vähem/rohkem), nädalapäevad (lisanduvad üleile ja ülehomm); tuju (põhjendab oma tuju: sellepärast, et...), ilm (kasutab väljendeid vihmane, tuuline). 5. Kasutab kõnes lihtlauseid ning mõningaid iseloomuomadusi ja hinnanguid väljendavaid omadussõnu. 8. Teab vastavalt rühma õppekavale peast pikemaid laule, liisusalmi ja luuletusi ning esitab neid ilmekalt. 6. Saab aru lihtsamatest mõistatustest ja kõnekäändudest.
--	--	---	--

8. Saab aru läbitud teemade raames õpitud sõnadest (rühma õppekava): - osutab piltidele/esemetele; - kasutab läbitud teemade raames õpitud sõnu.	8. Vastab küsimustele lühikese täislausega. 9. Oskab lühijutte ümber jutustada skeemi või süžeeiliste piltide toel. 10. Saab aru läbitud teemade raames õpitud sõnadest (rühma õppekava): - osutab piltidele/esemetele; - kasutab läbitud teemade raames õpitud sõnu aktiivselt.	10. Teab vastavalt rühma õppekavale peast laule, liisusalmes ja luuletusi ning esitab neid ilmekalt. 11. Osaleb lavastusmängudes jõukohase päheõpitud tekstiga. 12. Saab aru läbitud teemade raames õpitud sõnadest, osutab piltidele/esemetele. Kasutab läbitud teemade raames õpitud sõnu aktiivselt.	9. Osaleb lavastusmängudes jõukohase päheõpitud tekstiga, valib intonatsiooni vastavalt tegelaskujule ja situatsioonile. 11. Saab aru läbitud teemade raames õpitud sõnadest, osutab piltidele/esemetele 12. Kasutab õpitud sõnu koos õpetajaga läbitud teemade raames aktiivselt. Hääldeb õigesti uusi õpitud sõnu.
Lugemise ja kirjutamise alused			
	1. Tunneb kirja pildis ära oma nime ja leiab selle teiste nimede hulgas. 2. Oskab häälda sõnu	1. Tunneb kirja pildis ära oma nime ja jälgendab seda. 2. Tunneb ära mõne eestikeelse sõna. 3. Kirjutab oma nime joonistähedega. 4. Tunneb eesti keele häälikuid ja tähti. 5. Eristab eesti- ja venekeelseid tähti. 6. Oskab häälda sõnu, määrata hääliku asukohta (sõna alguses, sõna lõpus).	1. Tunneb eesti keele häälikuid ja tähti, leiab häälikule vastava tähe. 2. Tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu. 3. Laob häälimise järgi lihtsamaid eestikeelseid sõnu. 3. Oskab seinasõnastikust leida sõna ja ühendada selle pildiga. 4. Loeb kokku lühemaid eestikeelseid sõnu. 2. Eristab kirja pildi järgi eestikeelseid ja venekeelseid sõnasilte ja raamatuid.

			<i>Oskab määrata häälikute arvu sõnas ning hääliku asukohta (sõna alguses, sõna sees, sõna lõpus).</i>
Eesti kultuuri tutvustamine			
1. Oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu, mängida laulumänge. 2. Tunneb ära Eesti lipu ja nimetab lipuvärve.	1. Teab ja oskab nimetada, mis riigis ta elab ning nimetab pealinna. 2. Tunneb eesti rahvussümboleid: Eesti lippu, rahvuslille ja -lindu. 3. Teab eesti rahvakalendri tähtpäevi. 4. Tunneb mõnda tuntud eesti rahvalaulu ja laulumängu (ringmängu).	1. Nimetab lisaks kodulinnale veel 2–3 suurema Eesti linna nime. 2. Nimetab eesti rahvussümboleid (suitsupääsuke, rukkilill). 3. Oskab laulda mõnda tuntud eesti rahvalaulu ja tantsida lihtsamat rahvatantsu (laulumängu). 4. Oskab nimetada mõningaid Eesti riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi ning osaleb rahvakalendri tähtpäevade tähistamisel.	1. Teab Eesti naaberriike. 2. Nimetab lisaks kodulinnale veel 4-5 suurema Eesti linna nime. 3. Tunneb Eesti kaarti, oskab näidata pealinna asukohta, oma kodulinna jne. 4. Tunneb pildil ära oma linna vaatamisväärsusi. 5. Eristab Eesti ja Venemaa rahvarõivaid. 6. Tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri tähtpäevade vastu ning teab nimetada vähemalt kolme tähtpäeva. 7. Teab mõnda Eesti lastekirjanikku, nende teoseid ja õppekava raames tutvustatud lastekirjanduse tegelasi. 8. Tunneb ära Eesti hümnid ning teab, kuidas käituda hümnid ajal. Oskab laulda peast esimest salmi.

Erinevate ainevaldkondade integreerimine eesti keele õppetegevuses.

Eesti keele õppetegevuses kasutatakse kõiki tegevusi, eriti muusikat, liikumist, lavastusmänge, käelist tegevust, kuulamist, päevakava momente, õuesviibimist. Eesti keel pole teistesse ainevaldkondadesse integreeritud, kuna pole õpetajaid, kelle eesti keele

6. Töö lastevanematega

Lapsevanematel ja lasteaiapersonalil on ühine vastutus lapsele soodsa arengukeskkonna loomise, tema arengu, kasvu ja õppimise toetamise eest (lisa 2013). Õpetajad teevad lapse arengu toetamiseks koostööd lastevanematega, mille aluseks on dialoog, vastastikune usaldus ja austus. Vanemad saavad korrapäraselt informatsiooni oma lapse arengu ja õppe-kasvatustöö korralduse kohta. Õpetaja loob tingimused lastevanemate toetamiseks ja nõustamiseks laste kasvatamisel ja õpetamisel. Lastevanemad võtavad osa õppe- kasvatustöö kavandamisest ja läbiviimisest. Toimides koostöös kui partnerid, lähtutakse põhimõttest “Me leiame koos lahenduse!” (lisa 2013).

Eesmärk: lasteaed ja perekond - ühtse haridusliku ja tervist edendava kasvukeskkonna loomine

Ülesanded:

- Lapsevanemate kasvatamiskultuuri tõstmine;
- Perekondliku kasvatuses parimate kogemuste uurimine ja üldistamine;
- Lapsevanemate kaasamine lasteaias ellu otsides, juurutades ja kasutades efektiivsemaid koostöö vorme;

Põhimõtted:

- Lasteaia avatus perekonnale - igale lapsevanemale on antud võimalus teada ja näha, kuidas areneb tema laps;
- Lastevanemate ja õpetajate koostöö laste kasvatamises;
- Aktiivse arendava keskkonna loomine, mis tagavad perekonna ja lasteaia kasvatustöö eesmärkide, ülesannete ja sisu ühtsuse;
- Lapse arengu ja kasvatuses üldiste ja isiklike probleemide kindlakstegemine (diagnostika);

Töövormid:

- Lasteaia rühmades töötavad lapsevanemate komiteed ja lasteaias hoolekogud;
- Lapsevanemad võivad viibida õppetegevustel, aitavad korraldada ja läbi viia üritusi, režiimi momente;
- Õpetajad nõustavad individuaalselt lapsevanemaid (konsultatsioonid, kodu külastamine);
- Kasutatakse lapsevanemate informeerimise erinevaid vahendeid: informatsioonilised ja sihtotstarbelised stendid, temaatilised näitused, videofilmide demonstratsioon, infovoldikud;
- Igas rühmas on lastevanemate infostend ja –mapp, milles antakse lapsevanematele ülevaade antud vanuse arengu seaduspärasustest, teemakohane nõustamine, psühholoogi nõuanded;

Tegevuskava lapsevanemate paremaks kaasamiseks lasteaia töösse:

1. Perekonna esimesed kontaktid lasteaiaga:

- lapsevanema (koos lapsega või ilma) poolt lasteaia külastamine enne lapse registreerimist lasteaeda;

- väikelapse adaptatsiooniperiood: lapse kahe nädalane lasteaia külastamine koos lapsevanemaga;
 - lapsevanematele lastaia kohta kirjaliku informatsiooni jagamine (reklaamivoldikud, visiitkaardid);
2. Järgnevad suhted personali ja lapsevanemate vahel kujunevad töö käigus:
- igapäevane vahetu kontakt lapsevanematega (lapse toomine ja äraviimine);
 - igapäevased planeerimata mitteformaalsed vestlused lapsevanematega, kus arutatakse lapse edusamme olenemata konkreetsetest probleemidest;
 - lapse abistamine portfoolio koostamisel; d) tagasiside (igas rühmas on välja töötatud tagasiside vorm);
3. Lapsevanematele antakse võimalus abistada lasteaeda:
- korraldajatena või sponsoritena;
 - lapsevanemad võivad aidata korraldada ekskursioone, õppekäike ja matku, varustada vajaliku materjaliga õppetegevuste jaoks, valmistada õppevahendeid;
4. Lapsevanemad võivad igapäevaselt osa võtta laste õppetegevustest:
- jääda lasteaeda, et laps harjuks lasteaiaiga;
 - aidata ürituste korraldamisel ja nendest osa võtta;
 - aidata õpetajat igapäevaste õppetegevuste juures;
5. Lapsevanemad toetavad oma laste arengut ka kodus:
- tegelevad lapsega vastavalt õpetajate või spetsialistide nõuannetele.
6. Lapsevanemad võivad osa võtta otsuste langetamisest, mis puudutavad nende lapsi:
- lapsevanemate komiteed võtavad osa lasteaia elu puudutavate küsimuste lahendamisel ja otsuste vastuvõtmisel;
7. Efektiivsed ühiskondlikud üritused lapsevanematele:
- lapsevanemate osalemine koosolekutel, seminaridel, konsultatsioonidel;
 - osalemine praktilisel kasvatusprobleemõppel;
 - lapsevanemate nõustamine spetsialistide poolt;
8. Lasteaed abistab ja nõustab lapsevanemaid individuaalselt:
- lapsehoid;
 - efektiivsed kasvatus- ja õpetamismeetodid;
 - individuaalne nõustamine ja info saamine perekondliku kasvatusaspektist;
 - kriisisituatsioonide võimalikud lahendused

Juhataja asetäitja õppealal ja õpetajate tegevuse suunad

<i>Juhataja asetäitja õppealal tegevuse suunad</i>	<i>perioodilisus</i>
<i>Pedagoogilise kogemuse suurenemine (kasv)</i>	<i>pidevalt</i>
<i>Õpetajate informeerimine uuenduste kohta töös lastevanematega</i>	<i>pidevalt</i>
<i>Õpetajate nõustamine</i>	<i>vastavalt vajadusele</i>
<i>Lastevanemate üldkoosolekute korraldamine ja läbiviimine</i>	<i>1 kord aastas</i>
<i>Nõuanded õpetajatele näitliku informatsiooni ettevalmistamiseks ja edastamiseks lastevanematele</i>	<i>vastavalt vajadusele</i>
<i>Töö lastevanematega läbiviimise kontroll</i>	<i>pidevalt</i>
<i>Lastevanematele näituste ja stendide kujundamine</i>	<i>1 kord kuus</i>
<i>Töö lastevanematega kavandamine</i>	<i>1 kord aastas</i>
<i>Töö lastevanemate esindusega rühmas</i>	<i>vastavalt vajadusele</i>
<i>Probleemsete olukordade ja juhtumite lahendamine</i>	<i>vastavalt vajadusele</i>
<i>Õpetajate tegevuse suunad</i>	
<i>Lapse vastuvõtt rühma, tutvumine lastevanematega, sideme loomine ja hoidmine</i>	<i>pidevalt</i>
<i>Lastevanemate informeerimine lapse seisundist ja arengust</i>	<i>pidevalt</i>
<i>Lastevanemate koosolekute korraldamine ja läbiviimine</i>	<i>4 korda aastas</i>
<i>Lastevanemate nõustamine</i>	<i>pidevalt</i>
<i>Näitliku informatsiooni ettevalmistamine ja edastamine lastevanematele</i>	<i>1 kord kvartalis</i>
<i>Lasteaia teenuse eest tasumise jälgimine</i>	<i>pidevalt</i>
<i>Lastevanemate informeerimine lasteaia töö korralduse, ürituste hariduslike lisateenuste kohta.</i>	<i>pidevalt</i>
<i>Lapsevanemate kaasamine lasteaia ellu (osavõtt üritustest, rühma tööst)</i>	<i>1 kord kvartalis</i>
<i>Probleemsete olukordade ja juhtumite lahendamine</i>	<i>pidevalt</i>

7. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord (lisa 2013)

Lasteasutuse õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, milles kajastuvad töötajate ja lastevanemate eesmärkide, põhimõtete ning õppe- ja kasvatuskorraldusekokkulepped. Lasteasutuse õppekavakoostamisest ja arendamisest võtavad osa õppe- ja kasvatusalal töötavad lasteasutuse pedagoogid, kaasates lastevanemaid. Õppekavaarendus eeldab lasteasutuse töötajate ja lastevanemate dialoogi, kus täiendatakse üksteise vaateid ning kujundatakse õppe- ja kasvatustegevuse korralduse põhimõtted. Lasteasutuse õppekava kinnitamise ja muutmise otsused on fikseeritud pedagoogilise nõukogu ja hoolekogu/nõukogu tegevust käsitlevates protokollides.

Direktor kinnitab õppekava muudatused käskkirjaga.

Lasteasutuse õppekava uuendamisel ja täiendamisel lähtutakse sisehindamise tulemustest, millest selgub, kuidas õppekava ja sellest tulenev õppe-kasvatustöö on mõjutanud laste arengut, nende mängu ja õppimist.

Lasteasutuse õppekavade uuendamise ja täiendamise kord

Lasteasutuse õppekava uuendamise ja täiendamise aluseks on:

- muudatused riiklikus õppekavas
- pedagoogilise nõukogu ettepanekud
- Hoolekogu ettepanekul

Rühma õppekava uuendamise ja täiendamise aluseks on:

- lasteasutuse uus aasta teema
- rühma suund
- rühma koosseisu muutumine uuel õppeaastal
- laste arenguvestlused
- pedagoogilise nõukogu otsus, kui on esitatud sellekohane ettepanek